

Tęcza

ZYDOMIERSZCZYZNY

150. rocznica urodzin Łesi Ukrainki

wybitnej poetki, pisarki
i krytyk literackiej
z Nowogrodu Wołyńskiego

**Szanowni Państwo, Drodzy Rodacy
Pan Jezus Zmartwychwstał!**

Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Wielkanocnych!

Wydaje się, że okoliczności nie są sprzyjające naszemu świętowaniu, ale podobna sytuacja była 2000 lat temu. Uczniowie, przełęcznieni i przestraszeni, uciekają z Jeruzalem. Pan Jezus spotyka ich i mówi: „Pokój Wam! Ja zwyciężyłem świat! Nie bójcie się!” .Te słowa On mówi do każdego z nas. Przychodzi do naszych domów, przychodzi do naszych serc. Życzę Wam, żeby to spotkanie z Chrystusem Zmartwychwstałym w tym roku nie było smutne, ale radosne.

Życzę Wam dużo pokoju, dużo radości, dużo zdrowia i wszystkich łask potrzebnych dla każdego z Was. Chrystus Pan zmartwychwstał!

**Ks. Bp Aleksander Jazłowiecki
Biskup pomocniczy diecezji kijowsko-żytomierskiej**

**Spokojnych i zdrowych Świąt
Wielkanocnych!**

**Niech te Święta będą pełne wiary,
że trudny czas minie, a budząca się
do życia wiosna pozwoli z ufnością
patrzeć w przyszłość.**

**Niech przy świątecznym stole gości
wiara, nadzieja i miłość.**

Wesołego Alleluja!

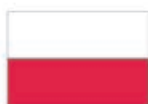
**Składam serdeczne życzenia
spokojnych i pogodnych Świąt
Wielkanocnych.**

**Niechaj Zmartwychwstały nappełni
nasze serca nadzieją i pokojem.**

Wesołego Alleluja

**Damian Ciarciński
Konsul Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej w Winnicy
wraz ze współpracownikami**

**Życzy w imieniu Zarządu
Żytomierskiego Obwodowego Związku
Polaków na Ukrainie
Wiktoria Laskowska-Szczur**

**Projekt wspierany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021**

**Projekt „Polskie media na Ukrainie 2021-2022” realizowany
przez Fundację Wolność i Demokracja**

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

AKTUALNOŚCI

Tradycyjne kołędowanie w Żytomierzu	4
Традиційне колядування у Житомирі	
Pomoc z Polski	
Допомога з Польщі.....	4

HISTORIA

Sto lat polskiej Konstytucji marcowej	
Сто років польської Березневої Конституції.....	5

POLITYKA

Kancelaria Prezydenta RP apeluje o jak najszybsze uwolnienie Anđeliki Borys	
Канцелярія Президента РП закликає якнайшвидше звільнити Анжеліку Борис	8
Stanowisko Źytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie w sprawie działań władz białoruskich wymierzonych przeciwko oświacie polskiej mniejszości narodowej na Białorusi	
Позиція ГО «Житомирська обласна Спілка поляків України» щодо дій білоруської влади проти польської національної меншини в Білорусі.....	8
Sprzeciw polskiego MSZ wobec zatrzymania Anđeliki Borys	
Протест МЗС Польщі з приводу затримання Анжеліки Борис.....	9
Wspólne oświadczenie Związku Polaków na Ukrainie i Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie w związku z sytuacją na Białorusi	
Спільна заява ГО «Спілка поляків України» та ГО «Федерація польських організацій України» у зв'язку з ситуацією у Білорусі.....	9

WYDARZENIA

Grażyna Orłowska – Sondej i Wiktoria Laskowska-Szczur wśród laureatów nagrody „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju”	
Гражина Орловська-Сондей та Вікторія Ляковська-Щур серед лауреатів премії "За заслуги перед Польщею і поляками за кордоном".....	10
30-lecie sakry biskupiej i 60-lecie święceń kapłańskich ks. Jana Purwińskiego	
30 років єпископського посвячення та 60 років священницького сану єпископа Яна Пурвінського.....	12

POZNAJEMY KRAJ

Polacy w historii Owruca	
Поляки в історії Овруча	15

KULTURA

Z plejady artystów wołyńskich: Stanisław Grabowski	
З плеяди волинських митців: Станіслав Грабовський	18
W 150. rocznicę urodzin Łesi Ukrainki	
До 150-річчя від дня народження Лесі Українки	20
Jubileuszowy XV Festiwal Polskiej Kolędy na Źytomierszczyźnie!	
Ювілейний XV фестиваль польської колядки на Житомирщині.....	22
Obchody Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego w Źytomierzu	
Святкування Міжнародного дня рідної мови у Житомирі	24
Kondolencje	
Співчуття	25
W tłusty czwartek pączki w Źytomierzu smakują najlepiej!	
У "жирний" четвер пончики в Житомирі смакують найкраще!.....	26

Tęcza Źytomierszczyzny

kwartalnik mniejszości polskiej na Ukrainie

Założyciel i wydawca

Źytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie

Kolegium Redakcyjne

mgr Wiktoria Laskowska-Szczur (redaktor naczelna)
mgr Tetiana Petrowska (redaktor)
ks. dk. dr Jacek Pawłowicz
ks. mgr lic. Jarosław Giżycki
prof. dr hab. Wołodimir Jerszow
dr Irena Kopoć
mgr Elwira Gilewicz
mgr Jana Laskowska
mgr Olena Staniszewska
Olga Kolesowa, Oleg Fiłenko, Aleksander Długosz
Anna Plichta (grafik)
Zdjęcia z archiwum Źytomierskiego Obwodowego ZPU

Redakcja

ul. Teatralna, 17/20, gab. 109–111
10014, Źytomierz, Ukraina
tel. +38 (097) 199 83 08
e-mail: zpuzytomierz@gmail.com
www.zozpu.zhitomir.net

Druk FOP Gembarski O.P. (PD „Źytomyr-Poligraf”)
e-mail: zt_poligraf@i.ua; facebook.com/ztdryk/
Nakład 1000 szt.

Redakcja nie utożsamia się z poglądami autorów nadesłanych materiałów

Веселка Житомирщини

щоквартальник польської національної меншини в Україні

Засновник і видавець

ГО „Житомирська обласна Спілка поляків України”

Редакційна колегія

маг. Вікторія Ляковська-Щур (головний редактор)
маг. Тетяна Петровська (редактор)
кс. dk. Яцек Павлович
кс. Ярослав Гижицький
проф. Володимир Ершов
доц. Ірина Копоть
маг. Ельвіра Гілевич
маг. Яніна Ляковська
маг. Олена Станішевська
Ольга Колесова, Олег Філенко, Олександр Длогуш
Анна Пліхта (верстка)
Фотографії з архіву ГО „Житомирська обласна СПУ”

Редакція

вул. Театральна, 17/20, каб. 109–111
10014, м. Житомир, Україна
тел. +38 (097) 199 83 08
e-mail: zpuzytomierz@gmail.com
www.zozpu.zhitomir.net

Друк ФОП Гембарський О. П. (ДП „Житомир-Poligraf”)
e-mail: zt_poligraf@i.ua; facebook.com/ztdryk/
Nakład 1000 прим.

Редакція може не поділяти думки авторів матеріалів

Tradycyjne kołędowanie w Żytomierzu

W kościele pw. św. Wacława 27 grudnia 2020 roku odbył się XIII Koncert Bożonarodzeniowy pt. „Podnieś rękę, Boże Dziecię, Błogosław ojczyznę miłą, W dobrych radach, w dobrym bycie, Wspieraj jej siłę swą siłą!”.

Koncert Bożonarodzeniowy tradycyjnie odbywa się w Żytomierzu, ponieważ w tutajszych świątyniach w trudnych czasach sowieckich śpiewano kolędy i pielęgnowano polskie tradycje.

Polacy przybyli do kościoła, by razem dzielić te piękne świąteczne chwile. Święta Bożego Narodzenia niosą miłość i pokój, ich atmosfera sprawia, że gasną wszelkie spory. Kolędy jednoczą pokolenia, narody oraz wyznania.

W koncercie wystąpiły Natalia Zubarewa, dzieci z Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I. J. Paderewskiego z jasełkami, Teatr Lalek ModernPol oraz zespoły Dzwoneczki (kierownicy Jadwiga i Bogdan Poliszczuk), Koroliski (kierownik Irena Świtelska) i Chór Katedralny (kierownik Regina Smirnowa). Koncert prowadziła Wiktoria Zubarewa.

Artyści przygotowali szeroki repertuar kolęd i pastorałek. W kościele zabrzmiało wiele pięknych pieśni bożonarodzeniowych, znanych i nowych, a także w nowoczesnych

Kolędy w wykonaniu Chóru pod kierownictwem Reginy Smirnowej / Колядки у виконанні кафедрального хору під керівництвом Регіни Смірної

aranżacjach, które w cudowny sposób wprowadziły zebranych w świąteczny nastrój. Wykonawcy przenieśli ich w melancholijny świat uniesień. Słuchacze przeżyli prawdziwą ucztę duchową, a podczas koncertu panowała niezwykle ciepła i rodzinna atmosfera. Warto nadmienić, że w koncercie wystąpili zwycięzcy XV Festiwalu Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie.

Święta Bożego Narodzenia są wspaniałą okazją do wyrażenia najgłębiej skrywanych w sercu uczuć. Na zakończenie, po wspólnym wykonaniu kolędy „Cicha noc”, życzenia świąteczne złożyli proboszcz ks. kanonik Wiktor Makowski, prezes Żytomierskiego

Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie Wiktoria Laskowska-Szczur i kierownik Wydziału ds. Religii i Mniejszości Narodowych Obwodowej Administracji Państwowej Aleksander Piwowarski. Po koncercie redaktor TVP Wrocław Grażyna Orłowska-Sondej obdarowała uczestników prezentami.

Działacze ŻOZPU wraz z redaktor Orłowską-Sondej odwiedzili także osoby starsze, potrzebujące pomocy.

Koncert zorganizowały Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie, Centrum Informacyjno-Edukacyjne KUL i parafia pw. św. Wacława.

www.zozpu.zhitomir.net

Pomoc z Polski

W Żytomierzu podsumowano projekt dotyczący pomocy psychologicznej dla weteranów wojny na wschodzie Ukrainy, finansowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP i Ministerstwa Obrony Narodowej RP ze środków pomocy rozwojowej.

Podsumowanie projektu „Poprawa dostępu do usług społecznych w zakresie zdrowia psychicznego” realizowanego w latach 2019-2020 odbyło się 23 lutego. W ramach projektu przeprowadzono m.in. szkolenia ukraińskich psychologów i psychiatrów z Klinicznego Szpitala Obwodowego dla Weteranów Wojennych w Winnicy i Szpitala Weteranów Wojennych w Berdyczowie Żytomierskiej Rady Obwodowej w zakresie niesienia pomocy psychologicznej żołnierzom walczącym w strefie ATO (dzisiaj OOS, tzw. Operacja Połączonych Sił).

W wydarzeniu wzięli udział konsul generalny RP w Winnicy Damian Ciarciński, przewodniczący Żytomierskiej Rady Obwodowej

Wołodmyr Fedorenko, wiceminister ds. weteranów Ukrainy oraz integracji z Unią Europejską Oleksij Illaszenko, wiceprzewodniczący Obwodowej Administracji Państwowej w Żytomierzu Wiktor Gradiwski, sekretarz Rady Obwodowej Oleksandr Pałamarczuk, główny lekarz Szpitala Weteranów Wojennych Wiktor Żurbenko, uczestnicy działań wojennych, a także przedstawiciele środowiska eksperckiego.

„Najwyższą wartością społeczną na Ukrainie jest człowiek, jego życie, honor, godność, nietykalność i bezpieczeństwo. Jesteśmy niezmiernie wdzięczni naszym polskim przyjacielom oraz panu konsulowi generalnemu Damianowi Ciarcińskiemu za pomoc udzieloną naszym psychologom w ich szkoleniu. Od siedmiu lat nasze państwo opiera się zbrojnej agresji na wschodzie Ukrainy i w tych warunkach partnerstwo z UE i NATO jest dla nas kluczowe. Partnerzy z Europy Zachodniej wielokrotnie wykazywali gotowość wspierania Ukrainy w procesie wstrzymania rosyjskiej agresji na czasowo okupowanych terytoriach obwodów donieckiego i ługańskiego.

Rzeczpospolita Polska jest pierwszym krajem na świecie, który uznał niepodległość

Ukrainy. Polska jest jednym z pierwszych krajów, które potępiły aneksję Krymu i mamy nadzieję, że Polska stanie się jednym z liderów międzynarodowego projektu uwolnienia Krymu spod okupacji – Platformy Krymskiej i pozostanie wiarygodnym partnerem Ukrainy. Wspólnymi wysiłkami, zwłaszcza w ramach Platformy Krymskiej, będziemy mogli przywrócić integralność terytorialną Ukrainy, uczynić z niej państwo wolne, dostatnie i bezpieczne, w którym nasze dzieci i wnuki będą oddychać czystym powietrzem”.

W programie podjętym w ramach wspólnej polsko-ukraińskiej inicjatywy uczestniczyły ze strony Polski: Ministerstwo Obrony Narodowej we współpracy z Wojskowym Instytutem Medycznym, 23 Wojskowym Szpitalem Uzdrowskowo-Rehabilitacyjnym w Łądku-Zdroju i Ministerstwo Spraw Zagranicznych, ze strony Ukrainy: Równieński Obwodowy Szpital Weteranów Wojennych w Klewaniu, Kliniczny Szpital Obwodowy dla Weteranów Wojennych w Winnicy i Szpital Weteranów Wojennych w Berdyczowie prowadzony przez Żytomierską Radę Obwodową.

Alexander Pałamarczuk

Sto lat temu uchwalono Konstytucję marcową

Pierwszą polską ustawę zasadniczą po odzyskaniu przez Polskę niepodległości po latach zaborów uchwalili Sejm Ustawodawczy 17 marca 1921 roku. Jej przepisy, regulujące podstawowe dziedziny życia państwowego i społecznego, nadały suwerennemu państwu nowoczesny kształt.

W 1918 roku Rzeczpospolita powróciła po 123 latach na mapę polityczną Europy. Kraj był wolny, ale wskutek działań wojennych ogromnie zniszczony. Miliony ludzi zginęło lub zostało ciężko okaleczonych, a tysiące miast i wsi legło w gruzach. Władze stanęły przed ogromnym wyzwaniem odbudowy gospodarczej, scalenia kraju z trzech różnych systemów zaborczych w jeden społeczno-polityczny organizm, a przede wszystkim przygotowania podwalin ustroju niepodległej Rzeczypospolitej.

Prace nad projektem

Dyskusję nad ustrojem państwa rozpoczęto już w czasie I wojny. W niepodległej Polsce prace nad konstytucją zainicjował rząd Jędrzeja Moraczewskiego, a kontynuował gabinet Ignacego Paderewskiego. 25 stycznia 1919 roku powołał komisję – „Ankieta dla oceny projektów konstytucji”. W jej składzie oprócz polityków znaleźli się wybitni specjaliści z zakresu prawa konstytucyjnego, pochodzący z różnych części kraju i reprezentujący różne opcje światopoglądowe, polityczne oraz różne ośrodki akademickie, a także duchowni.

26 stycznia odbyły się wybory do Sejmu Ustawodawczego. Był to ważny moment w dziejach odrodzonej Rzeczypospolitej, izba ta bowiem miała uchwalić konstytucję.

Już na drugim posiedzeniu jednoizbowego Sejmu, 14 lutego, powołano Komisję Konstytucyjną składającą się z ok. 30 posłów z różnych klubów sejmowych. Na podstawie projektów zgłoszonych przez kluby sejmowe i rząd Komisja miała wypracować jeden wspólny.

Uchwalenie konstytucji

Prace nad projektem trwały dwa lata. Odbywały się w warunkach toczących się walk o granice państwa i przy ogromnych problemach wewnętrznych w Sejmie.

Inauguracja obrad Sejmu Ustawodawczego. Przemawia Józef Piłsudski. Źródło: Biblioteka Sejmowa / Відкриття сесії польського Законодавчого сейму. Виступає Юзеф Пілсудський. Бібліотека Сейму Польщі

Spółeczeństwo żywo reagowało na debatę nad kształtem ustrojowym państwa. W większych miastach organizowano wykłady i dyskusje nad ten temat. W prasie publikowano liczne artykuły, nawet w kościołach podczas homilii poruszano temat konstytucji.

Srebrna moneta kolekcjonerska o nominale 10 zł upamiętniająca 100. rocznicę Konstytucji marcowej / Срібна колекційна монета номіналом 10 злотих до 100-річчя Березневої Конституції

Wreszcie 17 marca 1921 roku ogromną większością głosów Sejm Ustawodawczy uchwalił Konstytucję RP. Preambuła, autorstwa posła, ks. Kazimierza Lutostawskiego, rozpoczynała się od słów: „W imię Boga Wszchemogącego! My, Naród Polski, dziękując Opatrzności za wyzwolenie nas z półtorawiekowej niewoli, wspominając z wdzięcznością męstwo i wytrwałość ofiarnej walki pokoleń, które najlepsze wysiłki swoje sprawie niepodległości bez przerwy poświęcały...”.

W preambule zaakcentowano, że państwo polskie odrodzone w 1918 roku jest kontynuacją Polski przedrozbiorowej.

Filary ustrojowe

Marcowa ustawa zasadnicza była pierwszą nowoczesną polską konstytucją. Stwierdziła, że państwo polskie jest Rzeczpospolitą, w której władza zwierzchnia należy do narodu rozumianego jako ogół obywateli. Wprowadzała trójpodział władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Organami władzy ustawodawczej był Sejm, kontrolujący podporządkowaną mu Radę

Członkowie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego – polskiego obywatelskiego organu emancypacyjnego, ustanowionego w styczniu 1917 roku / Члени тимчасової Державної Ради Польського Королівства – польського громадського консультативного органу, створеного в січні 1917 р.

Okladka egzemplarza konstytucji oprawiona w skórę czerwoną z brązowymi ozdobami.

Podpisy posłów pod tekstem konstytucji marcowej.

Ministrów, i Senat ze znacznie mniejszymi uprawnieniami. Władzę wykonawczą sprawował stojący na jej czele prezydent wybierany na siedmioletnią kadencję przez Zgromadzenie Narodowe (połączone izby Sejmu i Senatu) i rząd, który określał najważniejsze zadania polityki wewnętrznej i zagranicznej. Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu mieli być niezawisli i podlegać jedynie odpowiednim ustawom.

Konstytucja gwarantowała wszystkim obywatelom „bez różnicy pochodzenia, narodowości, języka, rasy lub religii” wszelkie swobody: wolność słowa i sumienia, przemieszczania się i zrzeszania, prawo do bezpieczeństwa i nienaruszalności osobistej, ochronę pracy („w razie braku pracy, choroby, nieszczęśliwego wypadku i niedołęstwa” przyznawała prawo do ubezpieczenia społecznego), własności, miru domowego, czynne i bierne prawa wyborcze. Stwierdzała, że „wszyscy obywatele są równi wobec prawa”, nie uznawała przywilejów stanowych. Wprowadzała ochronę macierzyństwa oraz zakaz wykonywania pracy zarobkowej przez dzieci poniżej 15 lat.

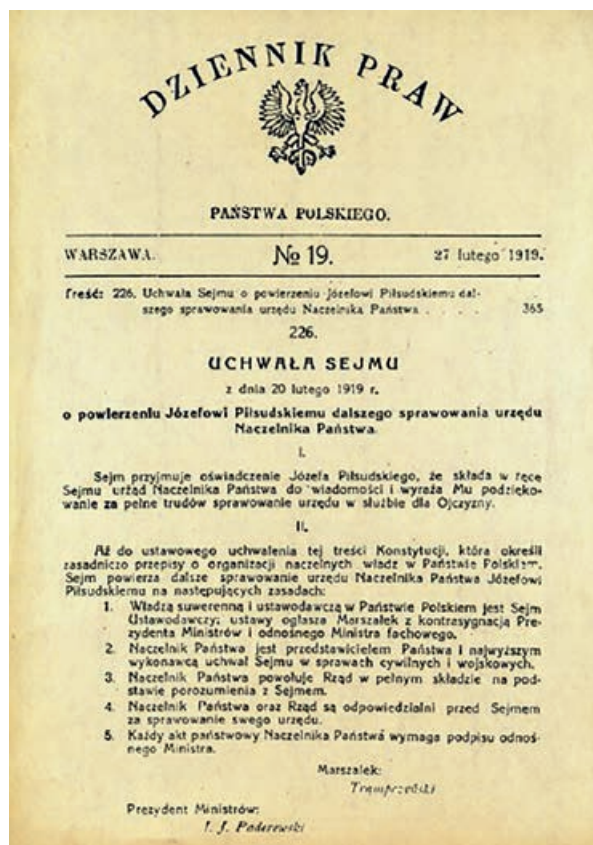
Kościół rzymskokatolicki miał się rządzić własnymi prawami, a jego stosunek wobec państwa określony miał zostać na podstawie umowy ze Stolicą Apostolską.

W zakresie edukacji w konstytucji znalazł się zapis o bezpłatnej nauce w szkołach państwowych i samorządowych, który zrealizowany został jedynie w szkołach powszechnych.

Opracował Andrzej Piotrowicz na podstawie wystawy przygotowanej przez Wydział Muzealiów Biblioteki Sejmowej, pt.: 100. rocznica uchwalenia Konstytucji marcowej. Ekspozycję można oglądać na stronie Kancelarii Sejmu <https://www.sejm.gov.pl/Konstytucja-Marcowa.nsf/>

Hołd twórcom Konstytucji 3 maja. Wieniec złożony przez Wojciecha Trąpczyńskiego u stóp pomnika Stanisława Małachowskiego, marszałka Sejmu Czteroletniego; katedra Świętego Jana, 17 marca 1921. Źródło: Biblioteka Narodowa / Вшанування авторів Конституції 3 травня. Вінок, покладений Войцехом Тронмпчинським до підніжжя статуї Станіслава Малаховського, маршалка Чотирирічного сейму; Собор Святого Іоанна, 17 березня 1921 р. Національна бібліотека

■ Egzemplarz Konstytucji marcowej ofiarowany przez posłów na Sejm Ustawodawczy marszałkowi Wojciechowi Trąpczyńskiemu. Egzemplarz ten – postrzegany jako oryginał konstytucji – zaginął w okresie II wojny światowej. Reprodukacja z „Tygodnika Ilustrowanego” 1921, Biblioteka Narodowa / Копія Березневої Конституції, подарована депутатами Законодавчого сейму маршалкові Войцеху Тронмпчинському. Цей екземпляр, що мав вартість оригіналу, був втрачений під час Другої світової війни. Репродукція з часопису „Tygodnik Ilustrowany” 1921 р., Національна бібліотека РП

Kancelaria Prezydenta RP apeluje o jak najszybsze uwolnienie Andżeliki Borys

Kancelaria Prezydenta RP jest w stałym kontakcie z MSZ w sprawie zatrzymania prezesa Związku Polaków na Białorusi. Jak powiedział PAP prezydencki minister Adam Kwiatkowski, apeluje, by jak najszybciej doszło do jej zwolnienia z aresztu.

Szefowa Związku Polaków na Białorusi (ZPB) Andżelika Borys została zatrzymana i przewieziona do aresztu 23 marca za – jak przekazali PAP przedstawiciele ZPB – „złamanie przepisów o organizacji imprez masowych”. Chodzi o zorganizowane 7 marca przez Związek obchody dnia św. Kazimierza, czyli tradycyjny doroczny

Przy mikrofonie prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda / Біля мікрофону Президента Республіки Польща Анджей Дуда

jarmark rękodzieła „Grodzieńskie Kaziuki 2021”, którą to imprezę władze potraktowały jako nielegalne zgromadzenie.

Do aresztu, gdzie przetrzymywano Andżelikę Borys, został wpuszczony polski konsul w Grodnie.

„Jesteśmy w stałym kontakcie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, z panem ministrem Marcinem Przydaczem. Liczymy na to i apelujemy, aby jak najszybciej doszło do zwolnienia z aresztu pani Andżeliki Borys, niedawno ponownie wybranej na prezes Związku Polaków na Białorusi” – powiedział PAP minister w Kancelarii Prezydenta RP.

Adam Kwiatkowski podkreślił, że Kancelaria oczekuje, że „działania na rzecz polskiej społeczności na Białorusi, na rzecz zachowania polskiej tożsamości, polskiej kultury i języka nie będą się spotykały z reakcjami ze strony władz białoruskich, które są sprzeczne z międzynarodowymi porozumieniami oraz wzajemnymi polsko-białoruskimi porozumieniami”.

Jak powiedział PAP Andrzej Pisalnik, redaktor portalu Znadniemna.pl i działacz ZPB, do procesu, który powinien rozpocząć się w ciągu trzech dni, Andżelika Borys pozostanie w areszcie.

Związek Polaków na Białorusi został w 2005 roku zdelegalizowany przez władze białoruskie. Mimo to nadal prowadzi działalność. 20 marca podczas zjazdu ZPB Andżelika Borys została ponownie wybrana na kolejną czteroletnią kadencję prezesa Związku.

Na podstawie PAP za prezydent.pl

Stanowisko Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie w sprawie działań władz białoruskich wymierzonych przeciwko oświacie polskiej mniejszości narodowej na Białorusi

W związku z informacjami o aresztowaniach przedstawicieli polskiej mniejszości narodowej w Republice Białorusi, m.in. Anny Paniszewej – dyrektor Polskiej Harcerskiej Szkoły Społecznej im. R. Traugutta w Brześciu, Andżeliki Borys – prezes Związku Polaków na Białorusi, Andrzeja Poczobuta – członka Zarządu Głównego Związku Polaków na Białorusi oraz innych przedstawicieli społeczności polskiej w tym państwie, pragniemy wyrazić nasze zaniepokojenie oraz solidarność z naszymi Rodakami.

Białoruś jako państwo wielonarodowe powinna gwarantować i szanować prawa obywatelskie wszystkich swoich obywateli, w tym przedstawicieli mniejszości narodowych. Zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami Białorusi polska mniejszość powinna mieć prawo w szczególności do swobodnego pielęgnowania polskiej kultury i tradycji oraz wspierania polskiego szkolnictwa i nauki języka polskiego. Ostatnie działania władz białoruskich wobec przedstawicieli polskiej mniejszo-

ści narodowej odbieramy jako sprzeczne z międzynarodowymi standardami dotyczącymi ochrony mniejszości narodowych. Obawiamy się istotnego ograniczenia oświaty w języku polskim na Białorusi, która stanowi fundament utrzymania tożsamości narodowej polskiej mniejszości na Białorusi. Apelujemy o jak najszybsze zwolnienie zatrzymanych przedstawicieli polskich organizacji i umożliwienie prowadzenia polskich placówek oświatowych na Białorusi.

Sprzeciw polskiego MSZ wobec zatrzymania Andżeliki Borys

Zatrzymanie i osadzenie w areszcie przez służby białoruskie prezes Związku Polaków na Białorusi Andżeliki Borys wywołało zdecydowany protest polskiego resortu spraw zagranicznych. Ministerstwo wydało w tej sprawie oświadczenie, które publikujemy poniżej.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyraża sprzeciw wobec zatrzymania przez służby białoruskie Andżeliki Borys – prezes Związku Polaków na Białorusi. W godzinach wieczornych do MSZ RP wezwany został chargé d'affaires Ambasady Republiki Białorusi. Przedstawiciel białoruskiej dyplomacji odebrał jednoznaczny sygnał, że działania władz białoruskich są sprzeczne z międzynarodowymi zobowiązaniami Białorusi dotyczącymi ochrony mniejszości narodowych oraz dwustronnymi zobowiązaniami polsko-białoruskimi dotyczącymi ochrony mniejszości polskiej. Działalność Związku Polaków na Białorusi skupia się na pielęgnowaniu polskiej kultury i tradycji, wspieraniu polskiego szkolnictwa i nauki języka polskiego. Aresztowanie

Prezes Związku Polaków na Białorusi Andżelika Borys / Голова Спілки поляків Білорусі Анжеліка Борис

wybranej kilka dni temu na kolejną kadencję pani Andżeliki Borys jest tożsame z rugowaniem polskości i uderza nie tylko w dobre stosunki z Polską, ale godzi też w białoruską tradycyjną wielokulturowość. Apelujemy o jak najszybsze zwolnienie prezes Związ-

ku Polaków na Białorusi i zaprzestanie arbitralnych prześladowań przedstawicieli mniejszości polskiej.

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Biuro Rzecznika Prasowego
Za: www.gov.pl**

Wyrażamy nadzieję, że dzięki swej aktywności kulturalno-oświatowej polska mniejszość narodowa żyjąca od pokoleń w Republice Białorusi będzie mogła nadal współtworzyć wraz z innymi mniejszościami bogatą różnorodność kulturową tego państwa.

**Żytomierz,
30 marca 2021 roku
Zarząd Żytomierskiego
Obwodowego Związku
Polaków na Ukrainie**

Wspólne oświadczenie Związku Polaków na Ukrainie i Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie w związku z sytuacją na Białorusi

Wyrażamy głębokie oburzenie decyzją rządu białoruskiego wymierzoną w mniejszość polską na Białorusi na czele z prezes Związku Polaków na Białorusi (ZPB) – Andżeliką Borys. Rewizje, przesłuchania i areszty to bezpodstawne represje, których ofiarą padli ostatnio nauczyciele polskich szkół, członkowie, działacze i sympatycy ZPB. Prześladowania i aresztowania stanowią ewidentny przejaw łamania praw człowieka oraz elementarnych norm prawa międzynarodowego.

Wyrażamy swoją pełną solidarność z Polakami na Białorusi, potępiamy działania władz białoruskich wobec naszych Rodaków, apelujemy o natychmiastowe zaprzestanie represji i żądamy niezwłocznego uwolnienia działaczy ZPB.

**Kijów-Lwów, 26 marca 2021 roku
Antoni Stefanowicz – prezes Związku
Polaków na Ukrainie
Teresa Dutkiewicz – p.o. prezes
Federacji Organizacji Polskich
na Ukrainie**

Grażyna Orłowska – Sondej i Wiktoria Laskowska-Szczur wśród laureatów nagrody „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju”

TVP Polonia przyznała swą nagrodę „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju” już po raz 26. W związku z tym, że edycja tego prestiżowego wyróżnienia tym razem przypadła na wyjątkowy czas pandemii koronawirusa, została połączona z akcją „Wielkie Serca Polaków”. Kapituła Nagrody wyróżniła zaś tych, którzy w tych trudnych czasach zatroszczyli się o innych, wspierając ich materialnie, fizycznie bądź duchowo. Zamknięci w domach, otworzyli swoje serca, niosąc bezinteresowną pomoc.

Wwalkę z pandemią włączyło się wiele organizacji polonijnych, duszpasterstwa, harcerze i uczniowie polskich szkół, łącznie około 300 podmiotów.

Laureatami nagrody „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju” w 2020 roku zostali: Stowarzyszenie Pomost-Passerelle, Korpus Kadetów Zakonu Maltańskiego w Wielkiej Brytanii oraz Judyta Braun, Monika Alayón, Polonijne Koło Lekarzy w Berdiańsku, Polskie Świeckie Misjonarki z Peru, Polacy Pomagają i prezes Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie Wiktoria Laskowska-Szczur.

Uroczyste wręczenie nagród zostało pokazane na antenie TVP Polonia 27 grudnia ubiegłego roku. Gala odbyła się nie jak zazwyczaj na Zamku Królewskim w Warszawie, lecz w studiu telewizyjnym. Laureaci nagrody wzięli w niej udział za pośrednictwem połączeń Skype'a.

Uroczystość przebiegła w atmosferze świątecznego kolędowania. Wydarzenie uświetnił występ Ani Rusowicz z zaproszonymi gośćmi: Renatą Przymek, Andrzejem i Jackiem Zielińskimi (Skaldowie), Adamem Nowakiem (Raz Dwa Trzy), Staszkiem Kar-

pielem-Bulecką i Anną Brachaczek, którzy wykonali pełne bigbitowego brzmienia, autorskie pastoralki.

Na Żytomierszczyźnie mieszka największej Polaków żyjących na Ukrainie. Panująca pandemia boleśnie dotknęła wszystkich, a zwłaszcza osoby starsze, samotne, które nie opuszczają domów. Z prośbą o pomoc zwróciła się do rodaków Wiktoria

Migawka z Gali wręczenia statuetek „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju”, która odbyła się on line, 27.12.2020 r. Laureaci Nagrody wzięli udział za pośrednictwem połączeń Skype / Під час урочистого онлайн-заходу, який відбувся 27.12.20 року, з нагоди вручення нагороди "За заслуги перед Польщею і поляками за кордоном". Laureati премії взяли в ньому участь за посередництва платформи Skype.

Grażyna Orłowska-Sondej
z nagrodą TVP Polonia /
Гражина Орловська-Сондей
з нагородою TVP Polonia

Laskowska-Szczur, prezes Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie. Na apel odpowiedziały ekipa Fundacji Studia Wschód z redaktor Grażyną Orłowską-Sondej, wolontariusze akcji „Mogilę pradziada ocal od zapomnienia”, Rajd Katyński, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego i Fundusz Górnośląski.

Ludzie byli wtedy przerażeni, nie potrafili odnaleźć się w nowej sytuacji. Nie wychodzili z domów, nie mieli nawet maseczek. Pomoc, która trafiła do Żytomierza na początku pandemii, została przekazana najstarszym mieszkańcom ziemi żytomierskiej. Dary przywiezione przez ekipę TVP Polonia dotarły do kilkunastu miasteczek i wsi, wszędzie tam, gdzie na co dzień ludzie żyją w biedzie. Paczki żywnościowe otrzymali też nauczyciele i uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I.J. Paderewskiego. Polacy dziękowali za wielkie serce rodaków z kraju.

Jak zaznaczyła Grażyna Orłowska-Sondej, więź i solidarność z Polakami na Kresach jest ważna, a TVP Polonia od wielu lat łączy pokolenia Polaków. „Kto ma polskie serce, to znajdzie polskie serca tam, gdziekolwiek one biją. Zawsze spieszymy na pomoc rodakom i tradycyjnie odwiedzamy naszych przyjaciół” – powiedziała.

Nagroda „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju” przyznana Wiktorii Laskowskiej-Szczur jest zdaniem laureatki nagrodą dla wszystkich osób i instytucji, które odpowiedziały na apel o pomoc. Podziękowania należą się Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego z marszałkiem Jakubem Chełstowskim, wolontariuszom akcji „Mogilę pradziada ocal od zapomnienia” i Grażynie Orłowskiej-Sondej, którzy w tym trudnym czasie pandemii okazali wsparcie i solidarność.

Tetiana Petrowska

TELEWIZJA POLSKA

Magdalena Tadeusiak-Mikolajczak
Dyrektor-Redaktor Naczelny Programu Satelitarnego TVP Polonia

Warszawa, 25 stycznia 2021 r.

Pani
Wiktoria Laskowska-Szczur
Prezes Żytomierskiego Obwodowego
Związku Polaków na Ukrainie

Szanowna Pani Prezes,

mam prawdziwy zaszczyt przekazać Pani Nagrodę TVP POLONIA „Za zasługi dla Polski i Polaków poza granicami kraju”.

Statuetką Fryderyka Chopina zwykle obdarowane są osoby i instytucje, które zadaniami Kapituły w wyjątkowy sposób przyczyniły się do rozślawienia Polski na całym świecie. W tym szczególnym roku, kapituła Nagrody postanowiła uhonorować tym wyróżnieniem Polaków na świecie, którzy swoją pomocą – fizyczną, materialną czy duchową – otoczyli w trudnym czasie pandemii najbardziej potrzebujących.

Realizowane przez Panią od wielu lat działania na rzecz pielęgnowania polskiego języka, kultury historii i tradycji wśród Polaków na Żytomierszczyźnie, poszerzone w ostatnim czasie o związane z pandemią akcje pomocowe na rzecz naszych Rodaków na Ukrainie, zasługują w naszej ocenie na wyrazy najwyższego uznania.

Życzę Pani kolejnych sukcesów w podejmowanych działaniach oraz satysfakcji z prowadzonej działalności charytatywnej.

Z poważaniem,

Informacja

Nagroda „Za zasługi dla Polski i Polaków na Świecie” jest przyznawana przez Polską Telewizję Publiczną TVP Polonia od 1995 roku. Jej laureatami są ludzie zasłużeni dla kultury, sztuki, edukacji i sportu, którzy w szczególny sposób przyczyniają się do rozślawienia Polski i Polaków na całym świecie.

Symbolem nagrody jest statuetka przedstawiająca Fryderyka Chopina, zaprojektowana przez Dorotę Banasik.

Serdecznie dziękuję Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego na czele z panem marszałkiem Jakubem Chełstowskim, wolontariuszom „Mogilę pradziada ocal od zapomnienia”, pani Grażynie Orłowskiej - Sondej w trudnym dla nas wszystkich czasie pandemii. Ważna jest wzajemna pomoc i solidarność. Bóg zapłać!

Bóg zapłać za ofiarność i pomoc!

30-lecie sakry biskupiej i 60-lecie święceń kapłańskich ks. Jana Purwińskiego

Swój jubileusz Biskup Senior diecezji kijowsko-żytomierskiej obchodził w Żytomierzu. Msza święta z tej okazji odbyła się w katedrze św. Zofii. To tam 4 marca 1991 roku Jubilat otrzymał święcenia biskupie.

W czwartek, 4 marca, w katedrze św. Zofii w Żytomierzu byli obecni biskupi z całej Ukrainy z abp. Mieczysławem Mokrzyckim na czele, liczni księża, przedstawiciele Kościołów chrześcijańskich Żytomierszczyzny, prezes Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie Wiktoria Laskowska-Szczur oraz kierownik Wydziału ds. Religii i Mniejszości Narodowych Obwodowej Administracji Państwowej Aleksander Piwowarski. Przybyli, by podziękować Panu Bogu za dar życia, powołania i posługi bp. Jana Purwińskiego.

Mszy świętej przewodniczył sam jubilat, dziękując Panu Bogu i Matce Najświętszej za lata posługi w Kościele.

Homilię wygłosił bp Witalij Skomarowski, który najdłużej był świadkiem posługi duszpasterskiej dostojnego biskupa. „Drogi Jubilate, drogi arcybiskupie, bracia w biskupstwie i kapłaństwie – zaczął swoje kazanie bp Skomarowski. – Obchody jubileuszu sakry biskupiej to przede wszystkim wdzięczność papieża Jana Pawła II dla Kościoła w diecezji kijowsko-żytomierskiej, a także Kościoła na Ukrainie za odrodzenie

struktur kościelnych sprzed 30 lat. W odrodzonej diecezji żytomierskiej, rozciągającej się od Żytomierza do Ługańska na tysiąc kilometrów, mianował biskupem księdza pralata Jana Purwińskiego, ówczesnego proboszcza parafii katedralnej św. Zofii w Żytomierzu. W ten sposób odrodziła się sukcesja apostołska (łac. *successio apo-*

stolica), która sięga początków Kościoła” – podkreślił hierarcha.

Przypomnił historię diecezji: „Poprzednik biskupa Jana, biskup łucko-żytomierski Ignacy Dub-Dubowski, został zmuszony opuścić diecezję żytomierską, która znalazła się pod rządami bolszewików 8 czerwca 1920

**Mszy świętej przewodniczył jubilat
Вр Jan Purwiński /
Очолив літургію ювіляр єпископ Ян
Пурвінський**

Liczni księża z Ukrainy przybyli na Jubileusz Biskupa Jana Purwińskiego / Кількох з України прибули на ювілей єпископа Яна Пурвінського

roku. Bez biskupa minęło tu 70 lat. W tych latach Kościół był prześladowany, niszczone, pozbawiony posługi nie tylko biskupiej, ale i kapłańskiej, zaznał przelanej krwi swoich wiernych. Pod koniec lat 30. został zepchnięty do lochów, leżał na łożu śmierci. Jednak z pomocą kilku księży, którzy pozostali w tej diecezji po obozach i represjach, a także księży diecezji łuckiej, którzy przybyli na te tereny w czasie wojny i powrócili po dziesięciu latach obozów, dzięki ich pracy przyszli kapłani nowej fali, która przybyła na tę ziemię z Litwy i Łotwy. Do nich należał także nasz biskup Jan Purwiński”.

Na zakończenie kazania biskup Skomarovski zwrócił się do Jubilatów po łotewsku: „Dzisiaj, Wasza Eksceleńco, dziękujemy Ci, synu ziemi łotewskiej, że tak wiele lat temu przyszedłeś do nas i służyłeś nam. Niech

Bóg Was błogosławi, Najświętsza Maryja Panna zawsze towarzyszy Wam w swojej modlitwie”.

W katedrze żytomierskiej wybrzmiało dziękczynne „Te Deum”. Przyszedł moment na pozdrowienia i życzenia.

W imieniu Episkopatu Ukrainy abp Mieczysław Mokrzycki podziękował Jubilatowi za lata bezinteresownej służby oraz wręczył mu Order św. Jana Pawła II. Ksiądz Stanisław Inżijewski, jeden z wielu księży diecezji wyświęconych na prezbitera

Abp Mieczysław Mokrzycki podziękował Jubilatowi za lata bezinteresownej służby / Архієпископ Мечислав Мокшицький подякував ювілярові за роки безкорисливої служби

Życzenia złożyli Aleksander Piwowski i Wiktoria Laskowska-Szczur / Привітали з ювілеєм Олександр Пивоварський та Вікторія Лясковська-Щур

przez ówczesnego ordynariusza, w imieniu wszystkich kapłanów pogratulował biskupowi. Życzenia złożył reprezentujący ordynariusza Eparchii Żytomierskiej Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego, metropolitę żytomierskiego i nowogrodzkiego Nikodyma

o. Sergij. Pastor Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan Baptystów w Żytomierzu Danił Winorgadski przypomniał trudne czasy sowieckie. W imieniu władz obwodowych najserdeczniejsze gratulacje oraz wyrazy szacunku złożył Aleksander Piwowski.

Życzenia złożył o. Sergij, reprezentujący ordynariusza Eparchii Żytomierskiej Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego, metropolitę żytomierskiego i nowogrodzkiego Nikodyma / Вітання висловив о. Сергій – представник владики Житомирської єпархії УПЦ, митрополита Житомирського і Новгородського Никодима

Pastor Kościoła Ewangelickiego Chrześcijańskich Baptystów w Żytomierzu Daniło Winorgadski oraz przedstawiciele Rady Kościołów Chrześcijańskich Żytomierza i Żytomierszczyzny gratulowali Jubilatowi / Пастир євангельсько-християнської баптистської церкви у Житомирі Данило Виноградський та представники Ради християнських Церков Житомира і Житомирської області привітали ювіляра

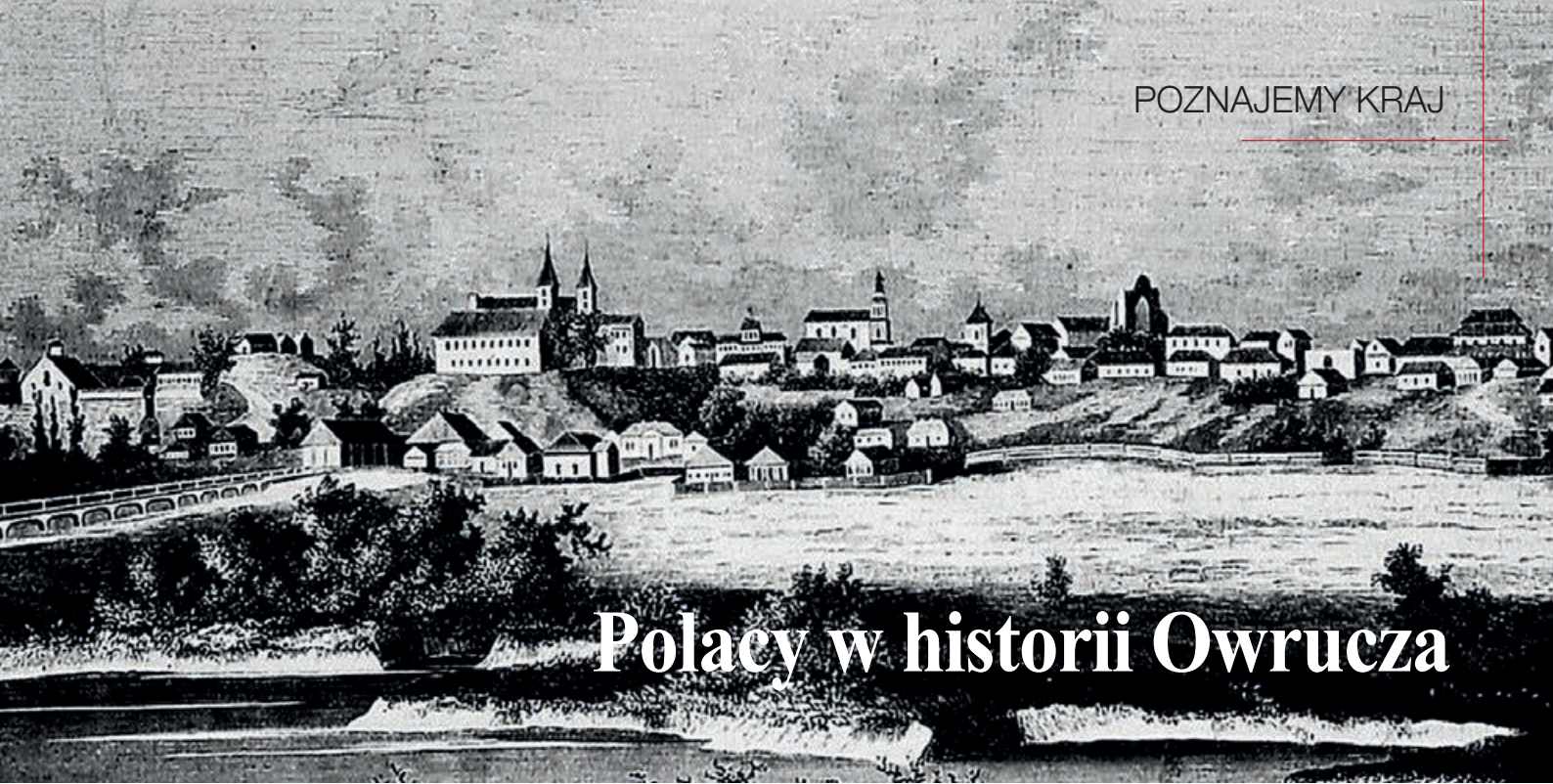
Do Jubilata zwróciła się także prezes ŻOZPU Wiktoria Laskowska-Szczur:

„Wasza Ekszelencjo, Czcigodny Księżu Biskupie Janie Purwiński! Proszę przyjąć najserdeczniejsze gratulacje oraz wyrazy szacunku z okazji 30. rocznicy sakry biskupiej. Gdy spoglądamy na lata życiowej wędrówki Księdza Biskupa, często w czasach i okolicznościach trudnych, pełnych zagrożeń, dzisiaj świętujemy jubileusz człowieka będącego wzorem wielkich cnót: odwagi, męstwa, pracowitości i pokory. Liczne krajowe, a także międzynarodowe odznaczenia, wdzięczność podopiecznych i wielki szacunek wiernych to dowód na to, że lata ciężkiej, pełnej poświęcenia pracy oraz służby bliźnim godne są najwyższego szacunku i uznania. Wielki to zaszczyt dla nas, Polaków, że jesteś jednym z założycieli i członkiem Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie. Bóg Zapłać za wsparcie Polaków, za opiekę i modlitwy!”.

Wiktoria Laskowska

W katedrze św. Zofii w Żytomierzu na jubileuszu byli obecni biskupi z Ukrainy / У кафедральному костьолі св. Софії у Житомирі на ювілеї були присутні єпископи з різних куточків України

Polacy w historii Owrucza

Na Polesiu Wołyńskim przez wieki żyli przedstawiciele różnych narodowości: Czesi, Żydzi, Niemcy, Polacy. Niestety, niewiele pamiątek z tamtych czasów zachowało się do dziś. Niektóre karty historii można spróbować przywrócić za pomocą zachowanych zdjęć archiwalnych i zapisów w kronikach i dokumentach.

Miasto Owruć, widok z XVIII wieku / Місто Овруч, красвид, датований XVIII ст.

Masowa migracja Polaków na Wołyń rozpoczęła się po zjednoczeniu Wielkiego Księstwa Litewskiego z Królestwem Polskim w jedno państwo – Rzeczypospolitą Obojga Narodów. Unia polsko-litewska zawarta w Lublinie w 1569 roku zrównywała szlachtę litewską i ruską (ukraińską) w prawach z polską, Polakom i Litwinom zaś dała możliwość nabywania na terenie całego kraju dóbr i osiedlania się.

Owruć, będący w składzie Księstwa Litewskiego (w województwie kijowskim) od 1356 roku, po 1569 znalazł się w granicach Rzeczypospolitej jako stolica starostwa owruckiego i siedziba sądów szlacheckich: ziemskiego i grodzkiego. Stacjonował tu polski garnizon. W tym czasie miasto było jednym z ośrodków produkcji żelaza. W 1571 roku otrzymało prawo do dwóch jarmarków w roku: na św. Pokrowę i św. Mikołaja.

W latach 1603-1616 starostą Owrucza był Michał Wiśniowiecki, ojciec Jeremiego Michała Korybuta, dowódcy wojsk koronnych i wojewody ruskiego, dziadek Michała Korybuta, króla Rzeczypospolitej w latach 1669-1673.

W 1648 roku Owruć został zajęty przez Kozaków. Po zawarciu ugody perejasławskiej (1654), na mocy której Ukraina została poddana władzy cara Rosji, stacjonował tam pułk kijowski. Jednak w wyniku rozejmu andruszowskiego (1667) kończącego wojnę Rzeczypospolitej z Carstwem Rosyjskim znów znalazł się w granicach Polski, w posiadaniu polskiego magnata Potockiego. Wówczas to

powstały na Wołyniu kościoły, klasztory i szkoły jezuickie.

W 1678 roku decyzją Sejmu polskiego istniejące w Ksawerowie kolegium jezuickie zostało przeniesione do Owrucza, gdzie zajęto drewniane budynki na Wzgórzu Zamkowym. Nazywało się ksawero-owruckie i podlegało kolegium w Ostrogu. Po wielkim pożarze w 1745 roku, jego odbudowę rozpoczęto w 1760 roku. Murowanego dwupiętrowego budynku nie zdołano ukończyć przed kasatą zakonu 1775 roku.

Zakłada się, że architektem nowego gmachu był Paweł Giżycki SJ, w tym czasie pracujący nad projektem kolegium żyto-

Wybitny rzeźbiarz i medalier Antoni Madeyski (w kapeluszu) z prof. Karolem Karczmarczykiem. Źródło: NAC / Видатний скульптор і медальєр А. Мадейський (у капелюсі) з колегою К. Карчмарчиком

Projekt złotej monety polskiej z 1925 roku autorstwa Antoniego Madeyskiego / Проект польської золотої монети 1925 року А. Мадейського

POZNAJEMY KRAJ

mierskiego, z którym jezuita z Owruca mieli bliskie stosunki. W centrum kompozycji znajdowała się masywna bryła kościoła z dwoma przylegającymi doń symetrycznie budynkami na planie litery L. Z miasta można się było do niego dostać przez most wsparty na wysokich ceglanych łukach.

Uczelnia posiadała dużą bibliotekę, salę taneczną i teatr. W 1789 roku uczyło się tam 519 studentów. Znane są nazwiska rektorów kolegium: Martin Tyrawski (1681), Ignacy Kompalski (1710), Michał Sobolewski (od 1770), a także uczony ks. Zakusiło.

Z Owruca – jak się uważa – pochodził założyciel ksawerowskiego kolegium, jezuita Ignacy Aleksander Jelec h. Leliwa, który ufundował w tym mieście murowany kościół akademicki. Jego prochy spoczęły podobno w podziemiach świątyni.

W 1775 roku papież Klemens XIV rozwiązał zakon jezuitów. Należące doń budynki przekazano oo. bazylianom. Również w Owrucu. Taki stan rzeczy trwał do 1831 roku, kiedy nastąpiła kasata zakonu bazylianów. Wówczas część pojezuickich zabudowań przejęto na koszary wojskowe, część służyła jako więzienie powiatowe, część – siedziba straży miejskiej. W latach 1872-1877 kompleks został przekazany prawosławnym i przebudowany na Sobór Przemienienia Pańskiego.

Kościół dominikanów stał w Owrucu od 1760 roku. Znajdował się w miejscu, w którym obecnie jest Liceum Zawodowe. Zaznaczony był jeszcze na mapach miasta z lat 1932-1933, potem go zniszczono.

Do początku XX wieku zachował się murowany kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny zbudowany przez bazylianów w 1730 roku. W 1807 roku powstała przy nim szkoła powiatowa. Został zamknięty w 1831 roku za czynny udział zakonników w powstaniu listopadowym (1830-1831).

Owruć zapisał się na kartach historii w czasie konfederacji barskiej (1768-1772), pierwszego polskiego powstania narodowego. Zawiązała ją w Barze polska szlachta w obronie wiary katolickiej i niepodległości Rzeczypospolitej. Konfederacja była skierowana przeciw manifestującemu uległość wobec carycy Katarzyny królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu, kuratelowi Rosji i narzuconym przez nią ustawom zrównującym prawa katolików i innowierców. Powstanie rozprzestrzeniło się po całym kraju. Walki toczyły się też pod Owruć (1769), gdzie z konfederatami starły się oddziały rosyjskiego gen. Michaiła Kutuzowa.

Owruć wraz z prawobrzeżną Ukrainą wszedł w skład Imperium Rosyjskiego w roku 1793 – po II rozbiórce Polski. Mimo to przez

Owruć, kolegium jezuickie w momencie ukończenia budowy, początek XVIII w. / Овруч, єзуїтська колегія на момент закінчення будівництва, початок XVIII ст.

Altarz owruckiego kościoła rzymskokatolickiego / Іконостас Овруцького римо-католицького костьольу

następne dziesięciolecia ziemie ukraińskie pozostawały pod silnym wpływem kultury polskiej. W XVIII wieku na prawym brzegu Dniepru mieszkało 350 tys. Polaków. Po Ukraińcach i Żydach stanowili trzecią co do wielkości grupę etniczną. Polacy odegrali znaczącą rolę w życiu społeczno-gospodarczym regionu. Klasy wyższe były prawie wyłącznie polskie. Do nich należały ziemie i mieszkający na nich chłopci. W Królestwie Polskim przez lata narastało niezadowolenie z polityki rządu carskiego.

W 1794 roku Polacy z Owruca wsparli insurekcję kościuszkowską. Na czele walk stanął opat owruckiego klasztoru bazylianów ks. Jan Duklan Ochocki. Powstanie zakończyło się całkowitą klęską, po której nastąpił III rozbiór Polski. Ochocki został zesłany do prowincji tobołskiej. Jego pamiętniki ogłosił drukiem Józef Ignacy Kraszewski w 1857 roku.

Wydarzenia, które miały wówczas miejsce w Owruć, opisał w opowiadaniu „Owruć 1794” polski pisarz i poeta, działacz niepodległościowy Michał Czajkowski vel Sadyk Pasza. Kolejna jego książka, „Owrućanin. Powieść historyczna z 1812

roku”, traktuje o powstaniu polskim w Owruć i okolicach w dniach 13-16 lipca 1812 roku. Wymienia nazwiska owrućan, m.in. Feliksa Trzeciaka i Ludwika Jastrzębskiego. I przywołuje słowa tego ostatniego: „Kiedy Warszawa nie chce być Warszawą, Owruć niech będzie Warszawą dla całej Polski – ma się rozumieć połączonej z Litwą i Rusią”. Powieść ta zajmuje znaczącą pozycję w literaturze wołyńskiej.

Michał Czajkowski walczył w powstaniu listopadowym (1830-1831) – które zaczęło się w Warszawie 29 listopada i zasięgiem swym objęło Królestwo Polskie, Litwę, Żmudź i Wołyń – na czele oddziału kozaków. Powstańcy mieli nadzieję przywrócić niepodległość Polski w granicach sprzed I rozbiórów w 1772 roku.

W powstanie zaangażowały się zakony, m.in. dominikański i bazylikański. W powiecie owruckim walkom z udziałem miejscowej szlachty przewodził marszałek powiatu Wilhelm Hołowiński. Powstańcom udało się zająć Owruć, jednak zostali pokonani przez wojska rosyjskie. Ranny Hołowiński dostał się do niewoli. Początkowo skazany na rozstrzelanie, jednak później karę zamieniono

mu na ciężkie roboty. Został zesłany na Syberię i tam zmarł.

Uczestnikiem walk w Owurczu w dniach 25-27 maja 1831 roku był Antoni Paweł Pawsza h. Leliwa. Na starych mapach miasta można znaleźć napis „Studnia Pawszy” – znajdowała się u podnóża Wzgórza Zamkowego. Pawsza został aresztowany i skazany na dożywotnie ciężkie roboty na Syberii. Karę zmniejszono mu najpierw do 20, potem 15 lat. Ostatecznie z zesłania wrócił dopiero w 1856 roku. Zamieszkał w skonfiskowanym mu po 1831 roku niewielkim majątku rodzinnym Kleszcze w powiecie owruckim, gdzie zmarł.

Przeor klasztoru bazylianów w Owurczu ks. Jan Sierociński, który wspierał powstanie, zmarł 1837 roku w Omsku podczas wymierzania mu kary 7 tys. kijów.

Na Syberię trafili m.in. szlachcice: Baranowski, Gałęcki, Zgurski, Kobyłyński, Paszkowski, Rapsztyński, Trypolski.

Na rozkaz generała-gubernatora kijowskiego, podolskiego i wołyńskiego Dmitrija G. Bibikowa po powstaniu listopadowym zamknięto wszystkie katolickie klasztory i szkoły parafialne.

Wydarzenia tamtego czasu na długo pozostały w pamięci mieszkańców Owurcza. Na początku XX wieku w mieście, przy drodze prowadzącej do klasztoru bazylianów, zachował się pomnik nazywany „pomnikiem oficerów polskich”. Według danych archiwalnych był to pomnik o. prowincjała bazylianów ks. Jozafata Siedleckiego, który w 1753 roku został mianowany archimandrytą prowincji owruckiej. Zmarł w 1775 roku.

W 1896 roku Owurcz liczył 9845 mieszkańców, w tym 149 rzymskich katolików, w 1912 roku – 199 mieszkańców, 1921 roku – 16 300, w tym 1907 Polaków.

W 1920 roku podczas wojny polsko-bolszewickiej rejon Owurcza stał się areną walk Armii Czerwonej z Wojskiem Polskim. Przypomnijmy, wiosną 1920 roku Naczelny Ataman armii URL Symon Petlura zwrócił się do Polski o pomoc w walce z bolszewikami. Na mocy zawartej 21 kwietnia konwencji politycznej, której częścią składową była podpisana 24 kwietnia konwencja wojskowa, Ukraina stawała się sojusznikiem Polski. 25 kwietnia Naczelny Wódz Wojska Polskiego Józef Piłsudski rozpoczął wyprawę kijowską. Front polski rozciągał się od powiatu mozyrskiego do mohylewsko-podolskiego przez Owurcz-Nowogród Wołyński-Szpetówkę-Starokonstantynów. Polska strona dysponowała sześcioma armiami: trzema na północ od Polesia, trzema na południe, w kierunku Kijowa. Do 27 kwietnia wojska Józefa Piłsudskiego zajęły Żytomierz, Berdyczów i Korosteń.

Wojska polskie wkroczyły do Owurcza 25 kwietnia. Był to 41 pułk piechoty płk. Rybaka, wchodzący w skład 3 Armii, którą dowodził gen. Edward Śmigły-Rydz (armia ta miała być główną siłą uderzeniową mającą zniszczyć rosyjską 12 Armię i zdobyć Kijów. Jednak faktyczne dowództwo podczas tej operacji objął marsz. Józef Piłsudski).

20 czerwca Owurcz został zajęty przez rosyjskie oddziały 12 Armii (45 Dywizja Strzelecka, 25 Dywizja Strzelecka, tzw. czapajewska) i 1 Armii Konnej. Bitwy toczyły się we wsiach powiatu, m.in.: Ignatpil, Noryńsk, Piszczanica, Sławeczno, Chluplany, Wielka Fośnia. Wojsko Polskie poniosło znaczne straty. Do tej pory udało się ustalić nazwiska 26 poległych w walkach o Owurcz. Są to żołnierze i oficerowie z 22 Pułku Piechoty, 5 Pułku Piechoty Legionów, 2 Pułku Strzelców Podhalańskich, 8 Pułku Artylerii Polowej i 16 Pułku Artylerii Ciężkiej. Prawdopodobnie pochowano ich na starym cmentarzu katolickim istniejącym od XVIII wieku. Dziś znajduje się tam kaplica katolicka, zachowało się też kilka nagrobków.

W 1993 roku władze miasta przekazały budynek katolikom. Obecnie miejsce to nosi nazwę Park Pamięci. Upamiętnia ofiary katastrofy w Czarnobylu i mieszkańców przesiedlonych wiosek. Pomnik składa się z dwóch skrzyżowanych pylonów, na których wypisane są nazwy wsi, skąd ewakuowano mieszkańców, oraz zawieszono pośrodku dzwonu. W czasie II wojny światowej na cmentarzu chowano żołnierzy słowackich i niemieckich. W 2012 roku został odsłonięty pomnik poświęcony żołnierzom słowackim z Dywizji Wsparcia, którzy zginęli w rejonie Owurcza w latach 1941-1943.

Władze miasta planują przebudowę parku. Stary chodnik zostanie zdemontowany, powstaną nowe trakty spacerowe, altany, zostaną zainstalowane ławki (41), nowe oświetlenie, posadzone ozdobne drzewa, krzewy i kwiaty. Istniejące pomniki mają być zrekonstruowane oraz zostaną wytyczone miejsca na nowe.

Wśród znanych osób urodzonych w rejonie Owurcza jest wybitny polski rzeźbiarz, malarz, medalier i kolekcjoner Antoni Franciszek Madeyski h. Poraj (ur. 16 października 1862 w Fośni Wielkiej, zmarły 2 lutego 1939 w Rzymie). Studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych. Naukę kontynuował na akademiach w Petersburgu, Wiedniu i Monachium. W 1898 roku przeniósł się na stałe do Rzymu, gdzie z przerwami mieszkał do końca życia. Projektował medaliony, plakiety. Jest też autorem kilku bitych przez Mennicę Państwową monet. Jego projekt z symbolicznym wizerunkiem Polonii zrealizowany został

Pomnik na grobie, 1755 r. Zdjęcie z 1928 r. / Монумент на могилі, 1755 рік, світлиня 1928 року

na rewersie srebrnych monet dwu-, pięcio- i dziesięciozłotowych, będących w obiegu od 1932 roku. Sławy przysporzyły mu dzieła rzeźbiarskie: monumentalne popiersie Jana Matejki (1901) umieszczone w niszy na fasadzie gmachu Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie oraz sarkofagi królowej Jadwigi (1902) i Władysława Warneńczyka (1906) w katedrze na Wawelu. W 1908 roku Madeyski został uhonorowany Krzyżem Kawalerskim Franciszka Józefa w uznaniu zasług dla Krakowa.

Obecnie niewiele wiadomo o Polakach z Owurcza, o ich historii, kulturze, zwyczajach i tradycjach. Po przejściu władzy w Rosji przez bolszewików (w 1917) granica polsko-sowiecka przebiegała przez ziemię owrucką w pobliżu wsi Usowo (w odległości 1 km), Daleta i Syrnica. Polacy podejrzewani o sympatyzowanie z Polską, udział w wyprawie kijowskiej Piłsudskiego czy o działalność w Polskiej Organizacji Wojskowej byli prześladowani. Z analizy danych na temat represji wobec mniejszości narodowych na Żytomierszczyźnie w latach 1937-1939 wynika, że Polacy byli drugą (po Ukraińcach) pod względem liczebności grupą, która doświadczyła prześladowań. Temat wciąż czeka na zbadanie.

Ludmiła Gusariewicz
Tłumaczenie z ukraińskiego
Elwira Gilewicz

Organy w katedrze pw. św. Zofii w Żytomierzu / Орган у кафедральному костелі св. Софії у Житомирі

Z plejady artystów wołyńskich: Stanisław Grabowski

Ten polski kompozytor i pianista żyjący na przełomie XVIII i XIX wieku wpisuje się na listę zasłużonych dla kultury muzycznej regionu. To jemu katedra w Żytomierzu zawdzięcza organy.

Pierwsza połowa XIX wieku to okres naznaczony pojawieniem się w muzyce romantyzmu, znany wszystkim zainteresowanym kulturą i sztuką europejską. Dla wielkiego Wołynia romantyzm to jednak Atlantyda, czyli ogromna nieznaną krainą, która jeszcze nie ujawniła swoich tajemnic. Takie porównanie nie jest przesadą, gdy weźmie się pod uwagę skalę, poziom artystyczny i brak opracowań zachowanych materiałów i zestawu z europejskimi procesami kulturowymi.

Dzisiejsza kultura ukraińska, która, począwszy od renesansu, naznaczona była różnymi powiązaniem z tym, co działo się w kulturze europejskiej, pilnie potrzebuje szczegółowego studium historii. Właśnie pojawia się możliwość, aby potwierdzić, na wiele sposobów rozszerzyć, wyjaśnić i ponownie odkryć naturę tych powiązań, przedstawić je przez pryzmat działalności osób, które choć zazwyczaj studiowały w Europie, później żyły i pracowały tutaj, na Wołyniu. Własna kompozytorska twórczość, koncerty, a także nauczanie dawały muzykom z prowincji kawałek chleba. Ale nie tylko, bo jak widać z perspektywy minionych lat, były również transmisją europejskich osiągnięć i rozwoju tradycji.

Prowincja z kolei karmiła sztukę europejskich stolic. Jako przykład można podać imiona Wołyńian: Ignacego Feliksa Dobrzyń-

skiego, Marka Sokołowskiego, Juliusza Zarębskiego, Wilhelma Lityńskiego, Włodzimierza Różyckiego, Józefa Turczyńskiego i wielu innych twórców, których działalność należy już do XX wieku. Mimo wszystkich różnic twórczych indywidualizmów muzyków tych łączył niezwykle wysoki poziom edukacji muzycznej, którą otrzymali na Wołyniu, a później z czasem swoimi zdolnościami i umiejętnościami zadziwiali europejskich profesorów.

Wśród artystów, których obowiązkowo trzeba przywrócić historii kultury muzycznej wielkiego Wołynia, jest Stanisław Grabowski (1791-1852). W każdą niedzielę parafianie kościoła św. Zofii w Żytomierzu słyszą organy, które cudem ocalały z zawirowań XX wieku, wciąż brzmią, choć wymagają generalnego remontu. Instrument ten został zainstalowany w 1857 roku dzięki funduszowi, który utworzył właśnie Stanisław Grabowski. Założona przez niego fundacja miała później dbać o należyty konserwację instrumentu.

O samym Stanisławie Kajetanie Grabowskim wiadomo, że urodził się w 1791 roku w Krakowie. W latach 1817-1828 uczył w liceum w Krzemieńcu. Wśród jego uczniów był znany kompozytor, właściciel Równego, książę Kazimierz Lubomirski.

Działalność Grabowskiego jest żywo przedstawiona we wspomnieniach ucznia tego liceum, Franciszka Kowalskiego, które

zostały wydane w Kijowie w wydawnictwie Leona Idzikowskiego w 1859 roku („Wspomnienia” t. 1 i 2) i stanowią obecnie bibliograficzną rzadkość. Poniżej przytaczamy fragment tej pracy:

„Stanisław Grabowski, najlepszy w Krzemieńcu fortepianista, [...] miewał u siebie bardzo często wieczory muzyczne, kwartety pięknie wykonywane, w których primo zawsze grał Będziński, secundo Czarniecki, alto Wajączek, a violoncello Sando, gładki wiolonczelista. Cała polyhymnia krzemieniecka schodziła się na te wieczory przeplatane muzyką i najprzyjemniejszymi rozmowami. W istocie, godne były uczęszczania i pochwał. W duetach albo triach, gdzie fortepian grał rolę, Grabowski zachwycał swą biegłością, po nim Chudoba i Lemoch, póki jeszcze nie wyjechał z panią Katalani. Ale Grabowski często się kłócił ze swym sąsiadem, który przy swych malarskich krosienkach zawsze głośno śpiewał i przeszkadzał mu w exercytowaniu się na fortepianie, kiedy u siebie był sam i grał; a Klembowski wzajemnie często go napadał, że mu bębnił w uszach, kiedy on rysował i swoim zwyczajem śpiewał. Te ich zabawne spory zawsze się kończyły śmiechem i żartami, w których Grabowski był niezrównany”.

Z przekazu Franciszka Kowalskiego dowiadujemy się, że „Stanisław Grabowski, wiedeński wychowanek, mieszkał dawniej we Lwowie, później na Wołyniu w Koniuchach, w domu wojewodziny Rudzieńskiej, której córce dawał lekcje muzyki. Potem w Krzemieńcu. Był też on dobrym kaligrafem. Aż po roku 1830 osiadł ostatecznie w Żytomierzu, gdzie założył bogaty magazyn muzyczny i już tam aż do śmierci mieszkał, szanowany i lubiony od całego Wołynia”.

Jeśli chodzi o studia w Wiedniu, Franciszek Kowalski nie podaje imion nauczycieli.

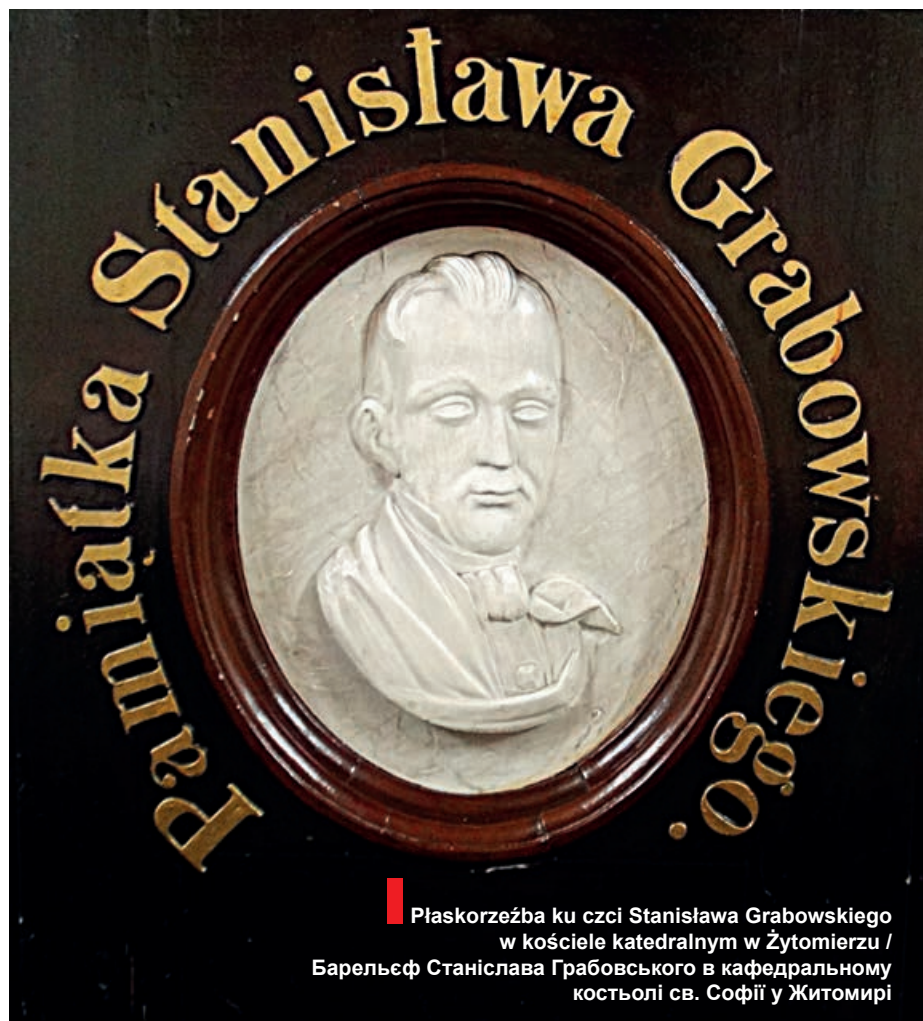
Nietrudno jednak stwierdzić, że muzyczna edukacja Grabowskiego przypadła na czas działalności Ludwika van Beethovena, Antonia Salieriego, Franza Schuberta, a także Jana Nepomucena Hummela, Ignaza Moschelesa, Ferdinanda Riesa i Carla Czernego. Katedra św. Szczepana, jako główny kościół katolicki Wiednia i ośrodek muzyki kościelnej, publiczne koncerty, możliwość słuchania najnowszej muzyki – to wszystko służyło rozwojowi młodego muzyka w równym stopniu, co nauka pobierana w konserwatorium. Dlatego też później Stanisława Grabowskiego powszechnie uznawano za kompozytora i pianistę wirtuoza, który występował i w zespole, i jako solista.

Analiza wspomnień obejmuje zarówno badanie informacji dostarczonych przez autora pamiętnika, jak i jego tożsamości, gdyż od tego zależy dzisiejszy sposób odczytania i zrozumienia tekstu. Twórczość literacka Franciszka Kowalskiego była uważnie analizowana przez znanego polonistę, prof. Wołodymyra Jerszowa. Opisuje on Kowalskiego jako znanego poetę, pisarza i tłumacza Prawobrzeża, który kształcił się w gimnazjum w Winnicy i liceum w Krzemieńcu (ukończył je w 1823). Przedstawia twórczy portret pamiętnikarza, autora poezji powstańczo-patriotycznej początku lat 30. XIX wieku, piosenek, fraszek, dzieł dla dzieci, przekładów. We „Wspomnieniach” Kowalskiego Jerszow zwraca uwagę na „wielowarstwowy artystyczny system” i określa je jako „dzieło samowystarczalne, kompletne i logiczne”.

Wróćmy jednak do postaci Stanisława Grabowskiego, który stał się jednym z bohaterów „Wspomnień”. Wiele szczegółów z jego życia wciąż czeka na zbadanie i wyjaśnienie, które – mamy nadzieję – będziemy mogli z czasem przekazać czytelnikom, gdyż naszą zasadą jest mówienie tylko o udokumentowanych faktach.

W księdze zmarłych z 1852 roku parafii rzymskokatolickiej kościoła św. Zofii w Żytomierzu w guberni wołyńskiej znajdujemy zapis, że austriacki poddany, szlachcic Grabowski Stanisław Kajetan zmarł 18 czerwca 1852 roku w wieku 61 lat z powodu guza wody wewnętrznej (we współczesnej terminologii medycznej: z powodu wodobrzusza, czyli nadmiernego nagromadzenia płynu w jamie otrzewnej). Pochowany, zgodnie z zapisem, „20 czerwca na podmiejskim cmentarzu poza miastem” („Księga Zmarłych rzymskokatolickiej parafii kościoła św. Zofii w Żytomierzu Guberni Wołyńskiej za 1852 r.”, Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego, Ф. 178, оп. 3, срп. 34, апк. 147 зв.).

Gazeta „Kurier Warszawski” w lipcu i sierpniu 1852 roku zamieściła trzy informa-

Plaskorzeźba ku czci Stanisława Grabowskiego w kościele katedralnym w Żytomierzu / Барельєф Станіслава Грабовського в кафедральному костелі св. Софії у Житомирі

cje upamiętniające postać Stanisława Grabowskiego. Oto one:

„Ś.p. Stanisław Grabowski, artysta muzyczny i kompozytor, obdarzony wielkimi zdolnościami, rozstał się z tym światem d. 17 z. m. w Żytomierzu na Wołyniu, mając lat 61 wieku” [„Ś.p. Stanisław Grabowski”, „Kurier Warszawski” 1852, nr 194, 13 (25) lipca, s. 1028];

„Zmarły w Czerwcu r.b. w Żytomierzu, znany kompozytor muzyczny Stanisław Grabowski, uczynił dla Chwały Bożej fundusz 3.000 rsr. na zbudowanie organów w Kościele Katedralnym Żytomirskim” [„Zmarły w czerwcu r.b. w Żytomierzu...”, „Kurier Warszawski”, 1852, nr 199, 18 (30) lipca, s. 1056];

„(A.o.) Jeżeli słuszna jest oddać sprawiedliwość żyjącym, należy się ona tem bardziej zmarłym. Raz zeszedł z tego świata, czyni ich mniej więcej zapomnianymi zostają, i tylko jak gubiący się głos echa, kiedy niekiedy odezwą się, aby na koniec umilknąć w przestrzeni czasu. Żałuję że dotąd zdutniejsze pióro nie oddało hołdu prawdziwej wartości zeszedłemu w Żytomierzu ś.p. Stanisławowi Grabowskiemu. Niech więc brak zdolności zastąpi prawdziwa przyjaźń, a tem prawdziwsza, że przeszło lat 20

z daleka i w milczeniu przechowana w całej swej pierwiastkowej sile. Co tylko śmiertelny posiadać może szlachetnego, wzniosłego, szczytnego, ś.p. Stanisław wszystko to w sobie mieścił. Czułe serce, głęboki rozum, wyższe zdolności umysłu, gotowość służenia potrzebnym, rzadka bezinteresowność, jednały mu serce wszystkich, którzy go z bliska znali. Kto raz pokochał go, nigdy mimo wszelkich wypadków życia zmienić się nie mógł. Dlatego chociaż oddalenie przerwało stosunki widoczne, dusza moja póki tylko zostanie na tym świecie, zachowa wrażenie, jakie w pierwszych latach poznania wywarły przymioty Twoje najmilszy zmarły! Żegnam cię najdroższy Przyjacielu! niedługo może przyjdzie mi pospieszyć za Tobą, obyśmy się z radością ujrzeli w BOGU!” [(A.o.) „Jeżeli słuszne jest oddać sprawiedliwość żyjącym...”, „Kurier Warszawski”, 1852, nr 229, 18 (30) sierpnia, s. 1204].

W ten sposób, z okrucich, odtwarzane są koleje losu niezwykłego muzyka, który odegrał ważną rolę w życiu muzycznym Żytomierza.

Włodzimierz Ostryński, Irena Kopoć
Tłumaczenie z ukraińskiego
ks. dk. dr Jacek Pawłowicz

W 150. rocznicę urodzin Łesi Ukrainki

Żytomierszczyzna może się poszczycić wieloma sławnymi pisarzami, a najslawniejszą z nich, której imię zna cały świat, jest wybitna poetka, pisarka i krytyk literacka z Nowogrodu Wołyńskiego.

Łesia Ukrainka, właśc. Łarysa Kosacz, urodziła się 25 lutego 1871 roku w miejscowości Zwiąhel w guberni wołyńskiej (dziś Nowogród Wołyński, obwód żytomierski), co poświadcza wpis w księdze metrykalnej nowogrodzkiego Soboru pw. Przemienienia Pańskiego (свідчить запис в метричній книзі Новоград-Волинської соборної Преображенської церкви).

Łesia Ukrainka od dzieciństwa była bardzo utalentowana. Czytać nauczyła się w wieku czterech lat i od tego momentu świat książek stanął przed nią otworem. Z książkami obcowwała przez całe życie. Znała jedenaście języków, lepiej mówiła po francusku niż po rosyjsku, ale jej językiem ojczystym był zawsze ukraiński. Biegłe władała też językiem polskim.

W dzieciństwie zachorowała na gruźlicę kości, chorobę wówczas nieuleczalną, z którą borykała się do końca życia. By uzyskać dokładną diagnozę, matka dziewczynki, Ołena Pczółka, pisarka, poetka, autorka sztuk dla dzieci, wyjechała z nią w maju 1888 roku do Warszawy. W przyszłości Łesia jeszcze kilkakrotnie odwiedzi to miasto.

Z listów Łesi Ukrainki wiadomo, że w rozmowach często używała polskich zwrotów. Na przykład w domu zwykła mówić o wycieczce „pielgrzymka”, o ludziach, których nie lubiła – „podlejszego gatunku”. Zacytowała też polskie przysłowie „Niemila księdzu ofiara, pójdź cielę do obory” (gdy ktoś nie chciał wziąć czegoś, co mu dawano).

Poetka nie tylko czytała i pisała po polsku, ale także dużo tłumaczyła z języka polskiego. Miała swoich ulubionych polskich autorów. Wielbiąc ich poezję, bywało, że czerpała inspirację z twórczości niektórych z nich. Tak powstał np. wiersz „Na temat Mickiewicza” poprzedzony mottem zaczerpniętym z utworu „Niepewność” autorstwa samego wieszczka: „I znowu sobie powtarzam pytanie: Czy to jest przyjaźń? czy to jest kochanie?”.

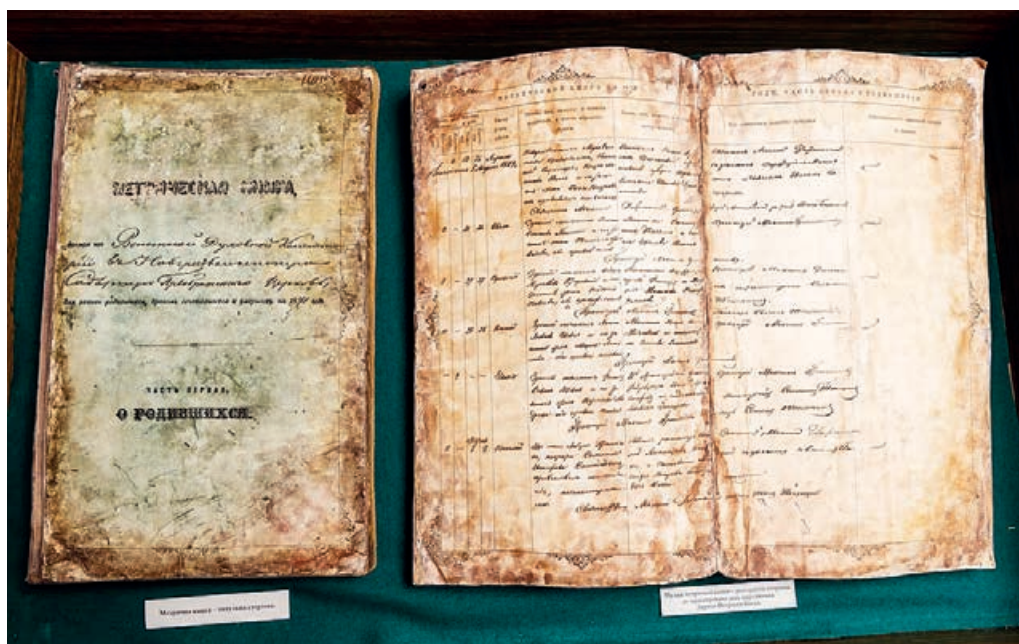
Łesia Ukrainka zmarła 1 sierpnia 1913 roku w wieku 42 lat w czasie pobytu w sanatorium w Surami w Gruzji. Pochowana została w Kijowie.

Pamięć genialnej rodaczki jest czczone na Żytomierszczyźnie. Co roku, w lutym, w rocznicę jej urodzin, pod pomnikami Łesi Ukrainki składane są kwiaty, odbywają się odczyty literackie, fora, konferencje. Latem w Nowogrodzie Wołyńskim obchodzone jest

Łesia Ukrainka (Łarysa Kosacz), zdjęcie z 1888 r. / Леся Українка (Лариса Петрівна Косач), світлина 1888 р.

Zapis daty urodzenia L. Kosacz w księdze metrykalnej nowogrodzkiego Soboru pw. Przemienienia Pańskiego / Запис дати народження Л. Косач в метричній книзі Новоград-Волинської соборної Преображенської церкви

Popiersie Łesi Ukrainki przed muzeum, Nowogród Wołyński / Погруддя Лесі Українки перед музеєм, Новоград-Волинський

międzynarodowe święto literatury i sztuki „Lesiny Dżerela”, w którym uczestniczą znani pisarze i wielbicielowie światła literatury ukraińskiej.

Wiele szacunku dla dorobku wybitnej poetki miał nasz rodak, znany poeta, tłumacz, pierwszy przewodniczący Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie

Grób poetki i działaczki społecznej Lesi Ukrainki na cmentarzu Bajkowa w Kijowie / Могила поетеси і громадської діячки Лесі Українки на Байковому кладовищі у Києві

Walenty Grabowski. Często odwiedzał muzeum rodziny Kosaczów i muzeum Łesi Ukrainki w Nowogrodzie Wołyńskim. Jedną ze swych książek zatytułowaną „Testament Łesi” poświęcił życiu i twórczości poetki.

Walenty Grabowski jako prezes Regionalnego Stowarzyszenia Literackiego im. Borysa Tena co roku sprowadzał do rodzinnego miasta Łesi Ukrainki utalentowaną młodzież (studentów literatury), która nieopodal pomnika poetki wznoszącego się na placu jej imienia (w historycznym centrum Nowogrodu Wołyńskiego) czytała jej wiersze.

W tym roku obchodzimy 150. rocznicę urodzin Łesi Ukrainki. Z tej okazji nie tylko na Ukrainie, ale i w wielu miejscach na świecie organizowane są rozmaite wydarzenia poświęcone pamięci genialnej pisarki.

Walenty Grabowski z młodzieżą w muzeum Łesi Ukrainki, Nowogród Wołyński, 2001 r. / Валентин Грабовський з молоддю в музеї Лесі Українки, Новоград-Волинський, 2001 р.

W obchody włączyły się muzea, biblioteki, szkoły, filharmonie i teatry oraz uniwersytety Żytomierszczyzny. Do końca 2021 roku zaplanowano wiele ciekawych imprez, zarówno w Nowogrodzie Wołyńskim, jak i wielu innych miastach i rejonach regionu. Fani twórczości Łesi Ukrainki mimo pandemii będą mogli osobiście w nich uczestniczyć dzięki transmisjom online.

Swietłana Szaćka (Gres)

Ach kołęda, kołęda...

Jubileuszowy XV Festiwal Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie / Ювілейний XV фестиваль польської колядки на Житомирщині

Jubileuszowy XV Festiwal Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie odbył się 19 grudnia 2020 roku w Żytomierzu. Wzięło w nim udział ponad 25 zespołów, duetów i solistów.

*Jest taki czas, co łyzy w śmiech zmienia,
jest taka moc, co smutek w radość przemienia,
jest taka siła, co spełnia marzenia...
To właśnie magia świąt Bożego Narodzenia*

Każdy naród ma swoje zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem. Polskie kołędy opowiadają o wielkiej miłości do Bożego Dzieciątka. I właśnie tę miłość pragnęli przekazać wszystkim obecnym uczestnicy jubileuszowego Festiwalu Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie, jednego z największych festiwali na Ukrainie. Ze względu na pandemię został w tym roku przeniesiony z Korostenia do Żytomierza, a wykonawcy uczestniczyli w nim online lub offline.

Do udziału w Festiwalu zgłosiło się ponad 25 zespołów, duetów i solistów z Chmielnickiego, Sum, Olewska, Horoszoza, Korostenia i Żytomierza. Szczególnie cieszy wielkie zaangażowanie młodego pokolenia.

Uczniowie Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I. J. Paderewskiego oraz członkowie Teatru Lalek ModernPol / Учні польської суботньо-недільної школи ім. І. Я. Падеревського та театру ляльок ModernPol

Na zaproszenie organizatorów w jury zasiadli: Halina Szubina, Aleksander Piowarski, Irena Świtelska i Wiktoria Laskowska-Szczur. Przy ocenie wykonawców jurorzy brali pod uwagę dobór repertuaru, poziom wykonania, opracowanie sceniczne, zgodność formy kołędowania z tradycją, pomysłowość i oryginalność uczestników wyrażającą się w strojach i rekwizytach wykorzystanych podczas występu.

Trochę historii

Pierwszy Festiwal Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie odbył się z inicjatywy prezes Korosteńskiego ZPU Wandy Laskowskiej w 2006 roku. Do udziału w II Festiwalu zaproszone zostały polskie zespoły z Żytomierszczyzny oraz Zespół Folklorystyczny „Jubilat” z Kraśnika (Polska). W styczniu 2007 roku władze Korostenia podpisały umowę o współpracy z Kraśnikiem. To pokazuje, jak

Dmytro Łysenko ze Szkoły Ogólnokształcącej nr 28 w Żytomierzu / Дмитро Лисенко із ЗОШ № 28, м. Житомир

Duet rodzinny Stokrotki / Родинний дует „Стокротки”

festiwal i nawiązane kontakty przyczyniły się do zacieśnienia więzi między tymi miastami i podpisania międzynarodowej umowy.

Od 2009 roku Festiwal jest pierwszym etapem eliminacji do Międzynarodowego Festiwalu Kolęd i Pastorałek im. ks. Kazimierza Szwarlika w Będzinie. Zwycięzcy biorą również udział w Festiwalu „Kolędnicy z Żytomierza”, który odbywa się na Śląsku.

Celem Festiwalu jest umożliwienie zespołom amatorskim działającym w klubach, domach kultury, szkołach, przy parafiach oraz przy polskich stowarzyszeniach publicznej prezentacji swojej twórczości, propagowanie wartości chrześcijańskich i narodowych, popularyzowanie kultury polskiej, promowanie miasta i regionu. Jego uczestnicy są oceniani przez jury w różnych kategoriach: soliści, duety, zespoły, chóry oraz grupy kolędnicze.

Budowanie mostów

W 2010 roku z potrzeby budowania mostów między Śląskiem a Żytomierszczyzną powstał pomysł, by rozszerzyć wzajemne kontakty poprzez organizowanie pobytu Polaków z regionu żytomierskiego na ziemi śląskiej i wspólne kolędowanie. Tak doszło do pierwszego koncertu „Hej kolęda, kolęda!”, który odbył się w Bytomiu. Sukces tego przedsięwzięcia dał początek Festiwalowi „Kolędnicy z Żytomierza”. Odtąd kolędowanie żytomierzan na Śląsku stało się już piękną tradycją.

Koncerty kolędników odbywają się w różnych miastach województwa. Ich organizatorzy pragną nie tylko zachęcić wszystkich do wspólnego śpiewania oraz uwrażliwić na piękno i wymowę polskich kolęd, ale także zapoznać i zbliżyć rodaków ze Śląska i Żytomierszczyzny.

Znaczenie festiwalu jest nie do przecenienia. Jego wagę podkreśliło podpisanie w 2015 roku w Żytomierzu podczas Dni Kultury Polskiej umowy o współpracy między woje-

Zespół Pieśni Polskiej ze Szkołki Języka Polskiego w Korostyszowie / Ансамбль польської пісні зі школи польської мови в Коростишіві

wództwem śląskim i obwodem żytomierskim, przedłużonej w 2018 roku. W 2016 roku w Bytomiu została podpisana umowa o współpracy między Bytomiem i Żytomierzem.

Delegaci z Ukrainy biorą udział w różnych oficjalnych spotkaniach na Śląsku, sprzyjających zacieśnianiu współpracy międzyregionalnej oraz przyczyniających się do budowania przyjaźni między narodami.

Festiwalu Polskiej Kolędy na Żytomierszczyźnie i Kolędnicy z Żytomierza to przedsięwzięcia, bez których trudno dzisiaj wyobrazić sobie kalendarz kulturalny Śląska i Żytomierszczyzny.

Edycja jubileuszowa

Podczas jubileuszowego Festiwalu zabrzmiały stare polskie kolędy i pastorałki we współczesnej aranżacji. Uczniowie Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I.J. Paderewskiego oraz członkowie Teatru Lalek ModernPol zaprezentowali wiązanekę najpiękniejszych polskich pieśni bożonarodzeniowych, czym wprowadzili publiczność w magiczny czas świąt Bożego Narodzenia.

Z dużym uznaniem słuchaczy spotkał się występ polskiego duetu rodzinnego Stokrotki z Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie. Dmytro Łysenko ze Szkoły Ogólnokształcącej nr 28 w Żytomier-

zu zachwycił obecnym wykonaniem „Przybieżeli do Betlejem pasterze” oraz „Przylecieli aniołowie”. Serca słuchaczy uradowały swoim śpiewem Margaryta Tołkacz i Natalia Taranchuk.

Niezwykłą interpretacją polskich kolęd przedstawił Zasłużony dla Kultury Polskiej Polski Dziecięcy Zespół Wokalny „Dzwoneczki”. Festiwal upiększył swoim występem Zasłużony dla Kultury Polskiej Polski Ludowy Zespół Taneczny „Koroliski”. Piękne polskie kolędy zaśpiewały solistki Anita Cyporeńko i Natalia Zubarewa. Na Festiwalu debiutował Zespół Pieśni Polskiej ze Szkołki Języka Polskiego działającej przy Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w Korostyszowie.

Online wystąpiły zespoły: Mazury, dziecięcy Płoskirowskie Dzwoneczki, Dlaczego nie? Towarzystwa Kultury Polskiej w Sumach, wokalnoinstrumentalny Kolorowe Ptaszki z Kulturalno-Oświatowego Związku Polaków im. Władysława Reymonta z Horoszo-wa, solista Michał Letawin z Chmielnickiego Miejskiego Ośrodka ZPU oraz m.in. wokaliści z Korostenia, Olewska i Horoszo-wa.

Wiktoria Laskowska-Szczur wręczyła uczestnikom Festiwalu dyplomy, nagrody i upominki oraz zaprosiła na przygotowany dla nich poczęstunek.

Do udziału w XXVII Międzynarodowym Festiwalu Kolęd i Pastorałek im. Księdza Kazimierza Szwarlika w Będzinie jury zakwalifikowało duet rodzinny Stokrotki z Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie oraz solistę Dmytra Łysenkę ze Szkoły Ogólnokształcącej nr 28 w Żytomierzu.

Organizatorami Festiwalu są: Korosteński Związek Polaków na Ukrainie oraz Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie. Działanie jest realizowane w ramach projektu Fundacji Wolność i Demokracja, finansowane ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Wiktoria Laskowska-Szczur

Polski Dziecięcy Zespół Wokalny „Dzwoneczki” / Польський дитячий вокальний ансамбль „Dzwoneczki”

Obchody Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego w Żytomierzu

Z okazji święta języka ojczystego Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie oraz Centrum Informacyjno-Edukacyjne KUL zorganizowały dyktando z języka polskiego oraz VI Konkurs Historyczny.

Organizatorzy Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego /
Організатори Міжнародного дня рідної мови

Jest już tradycją, że w dniu obchodzonego na całym świecie święta ustanowionego przez UNESCO w 1999 roku Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie przygotowuje dyktando i konkurs wiedzy historycznej. Przystępującym do sprawdzianu znajomości polszczyzny konsul generalny RP w Winnicy Damian Ciarciński złożył życzenia z okazji Dnia Języka.

Prezes ŻOZPU Wiktoria Laskowska-Szczur zaznajomiła obecnych z dziejami Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego i jego obchodami w Żytomierzu. „Nasza historia pamięta wydarzenia związane z zakazem używania języka ojczystego, wystarczy przypomnieć carskie ukazy po powstaniu styczniowym z 1863 roku oraz represje sowieckie, zsyłki do Kazachstanu w latach 1933-1936 czy czystki etniczne lat 1930-1938”.

Organizatorzy dyktanda życzyli młodzieży połamania piór.

Tekst sprawdzianu przygotowała i odczytała Mirosława Starowierow. Po napisaniu go przez uczestników i sprawdzeniu prac przez jury zostały ogłoszone wyniki. W XIV Dyktandzie z Języka Polskiego I miejsce zajęła Anita Cyporeno, na II miejscu uplasował się Wsowołod Gabruk, III lokatę zdobyła III Anna Chiżniczenko, IV – Olga Baszyńska.

W VI Konkursie Historycznym klasyfikacja przedstawia się następująco: I miejsce przypadło Aleksandrze Baszyńskiej (29 pkt), II – Nikicie Karplukowi (24 pkt), III – Annie Chiżniczenko (20 pkt). Konkurs opracował Andrzej Piotrowicz.

Nagrody dla zwycięzców ufundował Konsulat Generalny RP w Winnicy.

Tego dnia uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I.J. Paderewskiego na lekcjach języka polskiego czytali ciekawostki związane z językiem polskim, rozwijali słownictwo, ćwiczyli poprawność ortograficzną, grali w gry językowe.

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, obchodzony corocznie 21 lutego, dopomaga w ochronie różnorodności językowej jako dziedzictwa kulturowego, zachęca do nauki języków obcych oraz daje poczucie dumy z bogactwa własnego języka.

W Kijowie w dniach 6-7 marca odbył się ogólnoukraiński finał Literatury i Języka Polskiego na Ukrainie. Wśród uczestników były dwie uczennice Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I.J. Paderewskiego Olga Baszyńska i Anna Chiżniczenko. Obie przygotowywała nauczycielka języka polskiego Wiktoria Zubarewa. 8 osób, w tym Olga Baszyńska, zakwalifikowało się do III etapu Olimpiady w Warszawie. Po egzaminach ustnym i pisemnym, zorganizowanych dla uczniów spoza Polski 14 i 15 kwietnia, Olga znalazła się wśród finalistów.

Uczestnicy XIV Konkursu Ortograficznego „Mistrz ortografii polskiej” /
Учасники XIV конкурсу “Майстер польської орфографії”

Polska Szkoła Sobotnio-Niedzielna jest dofinansowana ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Wiktoria Laskowska-Szczur

Z głębokim smutkiem żegnamy

Ks. prof. Romana Dzwonkowskiego

Odszedł od nas przyjaciel i duszpasterz Polaków na Wschodzie, opiekun i badacz historii Kościoła katolickiego na Wschodzie, wieloletni wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Wyższego Seminarium Duchownego w Ołtarzewie i Seminarium Duchownego w Gródku Podolskim na Ukrainie, członek Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności, jeden z założycieli Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Obróńca dobrego imienia Polski i Polaków odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz odznaką honorową MSZ Bene Merito - za działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej. Księża Profesora zapamiętamy jako człowieka modlitwy i czynu. Rodzinie, przyjaciółom oraz wszystkim Rodakom składam najgłębsze wyrazy współczucia

Jan Dziedziczk

sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,
pełnomocnik rządu ds. Polonii i Polaków za granicą

Ks. prof. Roman Dzwonkowski SAC urodził się 30 listopada 1930 roku w Dzwonku, zmarł 30 grudnia 2020 roku. W 1957 roku przyjął święcenia kapłańskie w Stowarzyszeniu Apostolstwa Katolickiego (pallotyni). W 1961 roku ukończył studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1966 r. uzyskał stopień doktora, w 1984 roku habilitację. W 2001 otrzymał tytuł naukowy profesora.

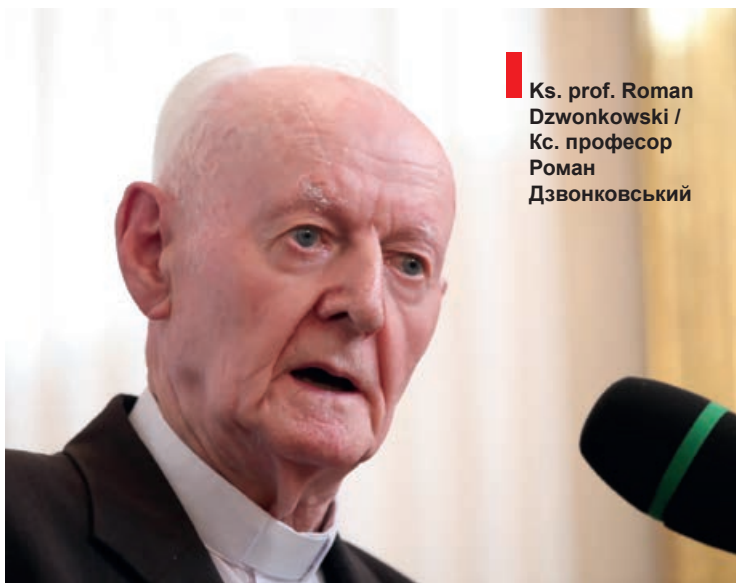
Od 1977 roku zatrudniony na KUL, początkowo w Instytucie Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym, a następnie (od 1989) na stanowisku kierownika Katedry Socjologii Grup Etnicznych na Wydziale Nauk Społecznych. Był również wykładowcą Wyższego Seminarium Duchownego Księży Pallotynów w Ołtarzewie, a w latach 1994-2001 Seminarium Duchownego w Gródku Podolskim na Ukrainie. Jego specjalizacją naukową była historia Kościoła katolickiego w ZSRS i socjologia grup etnicznych.

Od lat 70. XX wieku zajmował się kulturą polską, szczególnie religijną, na dawnych Kresach Wschodnich I i II RP, zajął się także problemami Polaków w ZSRS. Często wyjeżdżał, dzięki zaproszeniom prywatnym, na Litwę, Łotwę, Białoruś, Ukrainę, do Gruzji i Rosji, by poznać Polaków mieszkających na tych terenach oraz nieść im pomoc, najpierw ukrytą, a później jawną. Początkowo prace na temat Kościoła i Polaków w ZSRS publikował w paryskiej „Kulturze” (od 1973 r.) i w innych pismach emigracyjnych. Na początku lat 90. stało się to możliwe również w kraju. W jego dorobku publikacyjnym znalazły się między innymi nagradzane książki: „Kościół katolicki w ZSSR 1917-1939. Zarys historii” (TN KUL, 1997) oraz „Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939. Martyrologium” (TN KUL, 1998).

Był członkiem Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności. W 1992 wszedł w skład rady krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Był członkiem Komisji Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. W 2000 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim, a w 2010 Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

„Miesiąc temu obchodził swoje 90. urodziny. Od dłuższego czasu zmagał się z chorobą nowotworową, z którą dzielnie walczył. Ciągle jeszcze pracował naukowo, czytał, pisał, rozmawiał. Pomimo wieku zawsze gotowy, aby pomagać w pracy duszpasterskiej. Znany ze swojej pomocy ubogim. Pomagał także studentom, zwłaszcza zza naszej wschodniej granicy. Niechaj Bóg przyjmie go do swojej chwały – Requiescat in pace!” – wspomina ks. prof. Sławomir Pawłowski, współbrat śp. ks. prof. Dzwonkowskiego.

<https://www.kul.pl/>

Ks. prof. Roman Dzwonkowski / Кс. професор Роман Дзвонковський

Z ogromnym smutkiem i bólem przyjęliśmy wiadomość o śmierci

Tadeusza Załuckiego

wieloletniego działacza polonijnego
oraz Honorowego Prezesa Związku Polaków na Ukrainie
Oddziału im. Adama Mickiewicza w Odessie
Rodzinie składamy wyrazy głębokiego współczucia
oraz słowa otuchy.

W imieniu Zarządu Żytomierskiego Obwodowego
Związku Polaków na Ukrainie
Wiktoria Laskowska-Szczur

W tłusty czwartek pączki w Żytomierzu smakują najlepiej!

W święto pączka Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie częstuje kalorycznymi przysmakami. W Polsce obchody tego dnia polegają głównie na objadaniu się słodkościami. Jednak dawniej z ostatnim czwartkiem przed Wielkim Postem wiązały się ciekawe zwyczaje: pochody i huczne imprezy.

Jak tradycja stara każe w domu, sklepie, biurze, w barze, wszędzie pączek dziś króluje, każdy chętnie go smakuje.

Polacy z Żytomierza, tak jak każe tradycja, którą z przyjemnością podtrzymują, w tłusty czwartek starają się wszystkich obdarować pączkami.

Żytomierskie zapusty

11 lutego uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im I.J. Paderewskiego i członkowie Polskiego Dziecięcego Teatru Lalek „ModernPol” działającego przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków na Ukrainie zaprezentowali, jak świętuje się tradycje w Polsce. Nie zabrakło tańców, a zespół „Dzwoneczki” zaśpiewał piękne piosenki.

Członkowie Uniwersytetu Trzeciego Wieku też przygotowali się do tłustego czwartku. Przyszykowali pyszności, były również prelekcje, śpiewy i poczęstunek.

Legends i przesady

Tłusty czwartek w Małopolsce (kraina historyczna Polski) był niegdyś nazywany combrowym czwartkiem. Tak przynajmniej wynika z legendy tłumaczącej genezę tego święta. Swoją nazwę miał wziąć od nazwiska żyjącego w XVII wieku burmistrza Krakowa, niejakiego Combra. Był to człowiek niezwykle surowy, a nawet niesprawiedliwy dla przekupek handlujących na krakowskim rynku. Kiedy tylko miał okazję, wyznaczał im wysokie kary nawet za niewielkie uchybienia. Podobno zły burmistrz zmarł właśnie w czwartek. Kiedy wieść o jego śmierci rozeszła się po mieście, handlarki zaczęły hucznie świętować. Od tej pory dzień ten nazywano w Krakowie combrowym czwartkiem.

Polskie zwyczaje

Znany etnograf i krajoznawca Zygmunt Gloger w książce „Rok polski w życiu, tradycji i pieśni” przytacza dawne ludowe obyczaje związane z tym świętem. Opisuje dzień tłustego czwartku jako ten, kiedy można robić rzeczy, których nie wypadało robić w inne dni. Było to święto suto zakrapiane alkoholem,

Sluchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku pamiętają o polskich tradycjach / Слухачі "Університету третього віку" пам'ятають про польські традиції

lem, podczas którego spożywano nie tylko pączki, ale też „chrust, czyli faworki, chruścik, a u ludu reczuchy, pampuchy”.

Oprócz tego w tłusty czwartek odbywały się pochody, mające przynieść uczestnikom szczęście i pomyślność. Podczas takiego marszu głośno grała muzyka, a na czele znajdowały się znane z obrzędów kolędniczych figury: kurka, turoń, koza, niedźwiedź, bocian, żuraw, konik.

W województwie wielkopolskim do popularnych zwyczajów należała tak zwana pomyjka. Wierzono, że usługiwanie przy stole oraz gotowanie w tłusty czwartek zapewnia pomyślność i dobrobyt oraz dobre zdrowie. Dlatego też podczas kolacji wszyscy usługiwali sobie wzajemnie oraz pomagali pani domu w przygotowywaniu sutych dań. Większość tych zwyczajów odeszła już w niepamięć, ale objadanie się w tłusty czwartek pączkami i faworkami w pozostało.

Tłusty czwartek na świecie

Wbrew pozorom tłusty czwartek to nie tylko polski obyczaj. W wielu krajach istnieją przeróżne wariacje tego święta. Wszystkie prowadzą się do dwóch spraw: dobrej zabawy i jedzenia do syta!

Francja na słodko

Nad Sekwaną ostatni dzień karnawału to czas kolorowych pochodów i defilad. Francuski *mardi gras*, czyli tłusty wtorek, to

również okazja do najedzenia się nie tylko pączkami i przypominającymi polskie faworki *des merveilles*. Francuzi sięgają też po gofry, a przede wszystkim naleśniki z bitą śmietaną, konfiturami czy tradycyjne *crepes suzette* z sosem pomarańczowym.

Naleśniki we wtorek

Naleśniki królują także w Wielkiej Brytanii. W naleśnikowy wtorek odbywa się tu *pancake race* – wyścig, łączący bieg z podrzucaniem naleśnika na patelni. Pancake Tuesday (lub *shrove tuesday*) to również zwyczaj obchodzony w Australii, Kanadzie, USA czy Nowej Zelandii.

Słodka Skandynawia

Skandynawowie przed rozpoczęciem postu też nie próżnują. Najadają się do syta słynnymi drożdżówkami z cynamonem i słodkimi, do złudzenia przypominającym ptysia, bułeczkami z masą migdałową i bitą śmietaną.

Weiberfastnacht

– ostatki po niemiecku

Niemiecka wersja tłustego czwartku to specjalność Nadrenii. Tu nacisk położony jest przede wszystkim na dobrą zabawę. W tzw. babski karnawał panowie nie powinni pojawiać się na ulicach w krawatach – mogą one zostać obcięte przez czyhające z nożyczkami panie. Strata może okazać się nie tak wielką, bo rekompensatą powinien być buziak.

Na ulicach miast odbywają się korowody i defilady z muzyką i przebierańcami.

Krótka historia pączka

W Polsce pączki wypiekano już w XVII wieku. Gospodynie nadziewały niektóre orzechami lub migdałami, a trafienie na taki wypiek wróżyło szczęście i dostatek. Nie wiadomo dokładnie, skąd tak naprawdę pochodzą, ale według Encyklopedii Brockhousa to specjalność niemiecka i południowo-austriacka.

Według niektórych tłusty czwartek to święto niepotrzebne i skłaniające do rozpusty i grzechu. Już Mikołaj Rej pisał „W niedzielę mięsopustną, kto zasię nie oszaleje [...] twarzy nie odmieni, maszkar, ubiorów ku diabłu podobnych sobie nie wymyśli, już jakby nie uczynił chrześcijańskiej powinności dosyć”. Mięsopustami określano niegdyś właśnie tłusty czwartek.

Polskie pączki smakują w Żytomierzu! / Смакують польські пончики у Житомирі!

Polska Szkoła Sobotnio-Niedzielną im. I.J. Paderewskiego dofinansowana ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą w 2021 r.

Kiedy wypada

Tłusty czwartek rozpoczyna ostatki, czyli ostatni tydzień karnawału, który trwa do środy popielcowej. Jego data zależy od tego, kiedy obchodzi się Wielkanoc, dlatego dzień ten jest świętem ruchomym.

Najlepszy domowy

Tradycyjny pączek powinien być usmażony na smalcu, obłany lukrem i wypełniony konfiturą z róży. Drożdżowe ciastko, musi mieć też odpowiednią wagę – od 55 do 70 gramów.

W tłusty czwartek w cukierniach znajdziemy mnóstwo rodzajów pączków z różnorodnym nadzieniem, polewą, lukrem i cukrem pudrem. Nic jednak nie zastąpi domowych, przygotowanych własnoręcznie usmażonych według sprawdzonego przepisu.

Uczniowie Szkoły Sobotnio-Niedzielną im. I. J. Paderewskiego przedstawili polskie tradycje / Учні польської суботньо-недільної школи ім. І. Я. Падеревського представили польські традиції

Smakują polskie pączki w Żytomierzu! / Смакують польські пончики у Житомирі!

Prezentacja Programu Szkolenia Psychologicznego UE i NATO w Żytomierskiej Obwodowej Administracji Państwowej / Презентація програми психологічного навчання за стандартами ЄС та НАТО в Житомирській обласній державній адміністрації

Uczestnicy programu „Poprawa dostępu do usług społecznych w zakresie zdrowia psychicznego” według standardów NATO i UE otrzymali certyfikaty / Учасники програми «Покращення доступу до соціальних послуг у сфері психічного здоров'я» за стандартами НАТО та ЄС отримали сертифікати

Uczczenie pamięci powstańców styczniowych 22 stycznia w Żytomierzu / Вшанування пам'яті січневих повстанців. м. Житомир, 22 січня

Posiedzenie Rady Koordynacyjnej ds. Stowarzyszeń Narodowo-Kulturalnych działających przy Żytomierskiej Obwodowej Administracji Państwowej poświęcone Międzynarodowemu Dniu Języka Ojczystego, Żytomierz dnia 19 lutego 2021 / Засідання координаційної ради національно-культурних товариств Житомирської обласної адміністрації присвячене Міжнародному дню рідної мови, Житомир, 19.02.2021

Kolędnicy żytomierscy otrzymali dary od przyjaciół z Polski 29 grudnia 2020 r. / Житомирські колядники отримали подарунки від друзів з Польщі 29.12.2020 р.